

Dr. Asmin Kavas¹
Politika Analisti

Şehir Çalışmaları Programı
Bölge Çalışmaları Programı

Ayşegül Taşöz Düşündere²
Proje Koordinatörü

YEREL YÖNETİMLER İÇİN SİYASİ PARTİLERİN SEÇİM BEYANNAMELERİ NELER VAAT EDİYOR?³

31 Mart 2019 tarihinde yapılacak ve Türkiye sınırları içindeki yerel yönetimlerin belirleneceği seçimler için geri sayım başladı.⁴ Yerel seçimler 30 büyükşehir belediyesi, 51 il belediyesi, 922 ilçe, 32 bin 105 mahalle, 18 bin 306 köyde yapılacaktır. Seçimlere toplam 13 parti katılacaktır.⁵

Seçimlere bir aydan daha az bir süre kala siyasi partilerin yerel yönetimlere ilişkin stratejileri netleşti. Yüksek Seçim Kurulu listelerinde 31 Mart 2019 yerel seçimlerine girecek olan partilerin sıralamasına göre 8 siyasi parti (AK Parti, CHP, DSP, HDP, İYİ Parti, Saadet Partisi, VATAN Partisi, ve TKP) yerel yönetimlere ilişkin stratejilerini ve vizyonlarını açıklayan seçim beyannamelerini yayımladılar. Yerel seçimlerin doğasını oluşturan yerel koşulların tartışıldığı ve mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlara yönelik projelerin ve vaatlerin sunulduğu yerel seçim beyannameleri, siyasi partilerin “onay” için seçmene sundukları ve seçmenlerin de “oy vererek” kabulünü bekledikleri birer sözleşme niteliğinde görülebilir (Polat vd., 2004: 75). Nitekim yerel seçim beyannameleri, siyasi partiler açısından bir bağlayıcılık taşımamakla birlikte,

¹ https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1339/Asmin+Kavas_+Dr

² <http://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1335/Aysegul+Tasoz+Dusundere>

³ Veri derleme aşamasında göstermiş olduğu özverili çalışmalarından dolayı Ortak Eğitim Programı kapsamında TEPAV’da stajını sürdüren Fatih Şahin’e ayrıca teşekkür ederiz.

⁴ Bu çalışma kapsamında yerel seçimlere yönelik manifesto ya da beyanname başlığı altında seçim bildirgelerine ve seçim ilkesi belirleyen 8 siyasi partinin (AK Parti, CHP, DSP, HDP, İYİ Parti, Saadet Partisi, VATAN Partisi, ve TKP) seçim beyannameleri incelenmiştir.

⁵ Yüksek Seçim Kurulu listesine göre 31 Mart 2019 seçimlerine girecek olan siyasi partiler şöyledir: , 1. Adalet ve Kalkınma Partisi,, 2. Bağımsız Türkiye Partisi, 3. Büyük Birlik Partisi, 4. Cumhuriyet Halk Partisi, 5. Demokrat Parti, 6. Demokratik Sol Parti, 7. Halkların Demokratik Partisi, 8. Hür Dava Partisi, 9. İyi Parti 10. Milliyetçi Hareket Partisi, 11. Saadet Partisi, 12. Türkiye Komünist Partisi, 13. Vatan Partisi

parti programlarıyla uyumlu olarak siyasi partilerin yerel seçim öncesi hazırladıkları ve iktidara geldikleri takdirde gerçekleştirmeyi düşündükleri vaatler bütününden oluşmaktadır. Bu vaatlerin, kelimelere dökülmüş söylemlerin ve iyi niyetli ifadelerin ötesinde; çözüm odaklı, ölçülebilir ve somut göstergelerle desteklenen, şehirlere ve şehir yönetimlerine katma değer sağlayacak hususlardan oluşan genel bir yol haritası niteliğinde olması gerekir. Seçim beyannamelerinin sahip olmaları gereken bu özellikler göz önünde bulundurularak; bu çalışma kapsamında yerel yönetimlere ilişkin stratejilerini ve vizyonlarını açıklayan ve Yüksek Seçim Kurulu listesinde 31 Mart 2019 yerel seçimlerine girecek olan partilerin sıralamasına göre 8 siyasi partinin (AK Parti, CHP, DSP, HDP, İYİ Parti, Saadet Partisi, VATAN Partisi ve TKP), sloganları ile birlikte yerel seçim beyannamelerinde; i) yerel yönetimlere ilişkin geliştirdikleri temel vaatlerinin içeriklerine, ii) vaatlerin çözüm odaklı, ölçülebilir ve somut göstergelerden oluşup oluşmadıkları ya da vaatlerin **nasıl ve hangi yöntemlerle sunulacağına ilişkin somut önermeleri içerip içermediği** sorusuna yanıt aranmıştır. Çalışma kapsamında, veri madenciliği araç setinin kullanımıyla seçim beyannamelerinin içerikleri, kelime seçimleri bağlamında ayrıca sayısal olarak değerlendirilmiştir. Bu çerçevede, seçim beyannamelerine ilişkin metinlerin derlenmesini takiben, metinler tekil kelimelerine ayrılmıştır. Tekil kelimelerin metin içerisinde yer alma sıklığını daha başarılı bir şekilde analiz etmek için temel temizleme işlemleri gerçekleştirilmiştir. Bu işlemler; tüm kelimelerin küçük harflere dönüştürülmesi, noktalama işaretlerinin, sayısal değerlerin ve görsel içeriklerin temizlenmesi, bağlaçların ve yüklemelerin veri setinden düşürülmesi ve kelimelerin köklerine indirgenmesi aşamalarından oluşmaktadır.⁶ Diğer yandan, kullanılan analiz paketleri, görsel olarak hazırlanmış metinleri tanımlayamamaktadır. Bu nedenle ilgili metin içerisinde taranamayan görsel ve benzeri şekilde korumalı formatta oluşturulmuş metinler, analiz dışı kalmıştır.

Seçim beyannameleri tek başına, kentlerin yerel nitelikli sorunlarına yönelik çözüm önerilerinin ayrıntılarına ve projelerine yer veren bir belge değildir. Bu beyannameler, tüm Türkiye'nin geneline yönelik vaat ve projeleri ele alan bir yol haritası niteliğindedir. Seçimler, dinamik bir süreçtir. Dolayısıyla tek başına bu beyannameler, partilerin kentlere ilişkin yerel ölçekli sorunlarını ele almaktan öte; ulusal ölçekte yerel hizmetlere yönelik vaatleri ve projeleri kapsar. Kentlerin yerel ölçekteki sorunlarına yönelik daha ayrıntılı vaatler ve projeler, başta o yörenin medya organları olmak üzere, basın ve yayının yazılı, işitsel ve görsel iletişim araçları tarafından paylaşılmakta ve kamuoyuna servis edilmektedir. Ancak bu çalışmada sadece siyasi partilerin seçim beyannamelerindeki vaatlerine yer verilerek, değerlendirmeler yapılmış; partilerin yerel ölçekteki projeleri çalışmanın dışında bırakılmıştır.

1. AK Parti'nin 2019 Seçim Manifestosu

AK Parti, yerel seçim manifestosuna “Gönül Belediyeciliği” sloganını benimsemiştir. AK Parti, 28 Ocak 2019'da seçim manifestosunu açıkladı. T.C Cumhurbaşkanı ve AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın bizzat kendi kaleminden derlenen ve 19 sayfadan oluşan manifesto, lider odaklı bir söylem üzerinden hazırlanmıştır. Manifestonun giriş

⁶ Bağlaç ve yüklemelerin veri setinden temizlenmesi, kelimelerin köklerine indirgenmesi için geliştirilmiş farklı analiz paketleri/algortmalar bulunmaktadır. Başka diller baz alınarak geliştirilen bu araçlar, morfolojik açıdan Türkçe kelimeleri analiz etmekte yetersiz kalabilmektedir. Bağlaçların ve yüklemelerin cümle içerisinde tanınması ve kelimelerin köklerinde indirgenmesi için TEPAV ekibinin geliştirmekte olduğu kelime sözlüğü baz alınmıştır. TEPAV sözlüğünde yer almayan kelimeler için Zargan Türkçe Kelime Veritabanından faydalanılmıştır. İlgili işlemlerde, TEPAV ekibi tarafından R programlama dili ve Stata programı kullanılmıştır.

bölümünü oluşturan ilk 11 sayfa, on yedi yıldır iktidarda olan AK Parti'nin başta belediyeçilik olmak üzere geçmiş dönemlerde inşa ettiği yerel yönetim anlayışının hikâyesi ile başlamaktadır. AK Parti'nin geçmişten gelen başarı tecrübelerine genişçe yer veren manifesto, kalan son 8 sayfada geleceğe yönelik “*Tevazu, Samimiyet ve Gayret ile Memleket İşi Gönül İşi*” söylemi ile yerel yönetimlere ilişkin vaatlerine yer vermiştir.

AK Parti manifestosunun, yerel yönetimlere ilişkin 11 ana başlıkta toplamda 56 adet vaat önerdiği tespit edilmiştir. Manifesto 11 temel başlıktan (Şehir Planları, Altyapı ve Ulaşım, Kentsel Dönüşüm, Benzersiz Şehirler, Akıllı Şehirler, Çevreye Saygılı Şehirler, Sosyal Belediyeçilik, Yatay Şehirleşme, Halkla Birlikte Yönetim, Tasarruf ve Şeffaflık ve Değer Üreten Şehirler) oluşmaktadır.

AK Parti'nin manifestosunda önerilen vaatlerin sadece yüzde 16,07'si (9 adet) çözüm odaklı, ölçülebilir ve somut göstergelerle desteklenebilen hizmet önerilerinden oluştuğu tespit edilmiştir. Geri kalan vaatlerin yüzde 83,93'ü (47 adet), iyi niyet söylemleri olarak adlandırılabilir niteliktedir. Öyle ki bu söylemlerin, çözüm odaklı, ölçülebilir göstergelerle desteklenebilen hizmet önerilerini içermediği dikkat çekmiştir. Örneğin manifestoda “Halkla Birlikte Yönetim” başlığı altında toplam 5 adet vaat önerilmiştir:

1. *Belediye faaliyetleriyle ilgili kararlara, şehir sakinlerinin, özellikle de muhtarların ve sivil toplum kuruluşlarının en üst seviyede katılımını temin etmek,*
2. *İnsanların hayatlarını doğrudan ilgilendirecek büyük projelerde, istişare yöntemini kullanmak,*
3. *Belediyelerden hizmet alan vatandaşlar için bir “Şehirli Hakları” bildirgesi hazırlamak,*
4. *Belediye sınırları içinde yaşayan herkesin katılımıyla toplanacak Şehir Meclislerini sayıca artırmak ve ortak karar almak,*
5. *Belediye Meclisi toplantılarının ve belediye ihalelerinin canlı yayın dâhil, herkese açık şekilde yapmak.*

Bu vaatlerden ilk ikisi, belediye faaliyetlerine yönelik kararlara katılım mekanizmalarının teşvik edilmesine yöneliktir. Ancak vaatlerin, **bu mekanizmaların uygulamaya nasıl geçirileceğine yönelik çözüm veya hizmet önerisi içermediği ifade edilebilir.** Kararlara katılım mekanizmalarının teşvik edilmesine yönelik önerilen son 3 vaat ise “**Şehirli Hakları” bildirgesini hazırlamak, şehir meclislerini sayıca artırmak ve belediye meclisi toplantılarını ve belediye ihalelerini canlı olarak yayınlamak** gibi direkt, net, ölçülebilir, somut, takip edilebilir çözüm önerileri sunmaktadır. Tüm başlıklar kapsamında önerilen vaat sayılarına Tablo 1 kapsamında yer verilmiştir.

Tablo 1: AK Parti 2019 Yerel Seçim Manifestosu - toplam vaatler ve somut, ölçülebilir vaat sayısı

Manifestoda ele alınan başlıklar	Toplam vaat sayısı	Somut, ölçülebilir vaat sayısı
Şehir planları	8	1
Altyapı ve ulaşım	5	0
Kentsel dönüşüm	5	1
Benzersiz şehirler	6	0
Akıllı şehirler	4	0
Çevreye saygılı şehirler	6	2
Sosyal belediyecilik	5	1
Yatay şehirleşme	5	0
Halkla birlikte yönetim	5	3
Tasarruf ve şeffaflık	5	1
Değer üreten şehirler	2	0
Toplam	56	9
Toplam Oran (%)	%100	%16,07

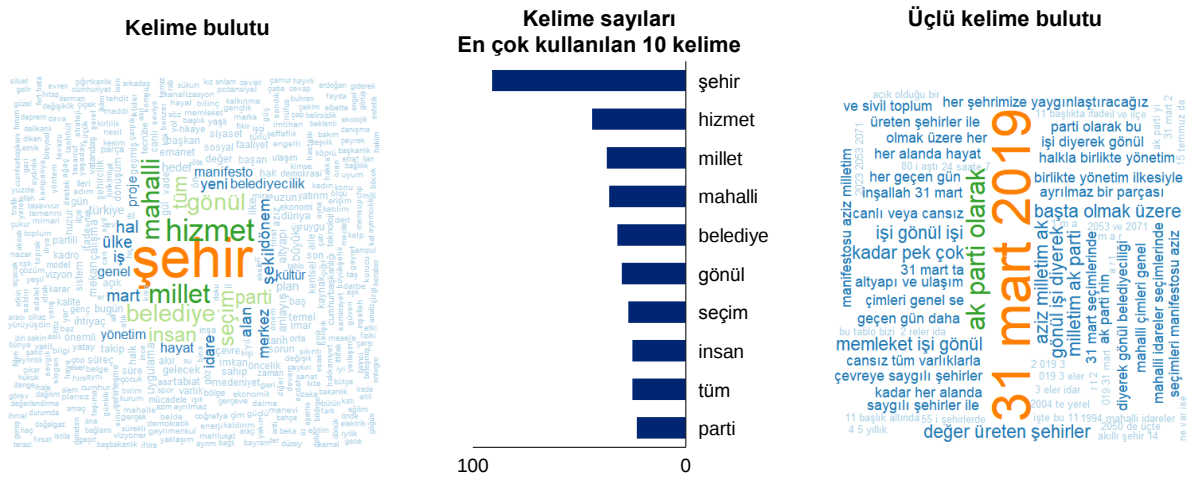
Kaynak: AK Parti 2019 Yerel Seçim Manifestosu, TEPAV analizleri

AK Parti'nin manifestosunda en çok üzerinde durduğu ve vaat önerileri geliştirdiği hizmet alanları; i) şehir planları, ii) kentsel altyapı ve ulaşım, iii) kentsel dönüşüm, iv) “Çevreye saygılı şehirler” başlığı altında enerji verimliliği, atık yönetimi, sağlıklı içme suyunu erişim ve v) “Akıllı şehirler” başlığı altında ele alınan akıllı kentler ve akıllı belediyecilik uygulamalarına yöneliktir. AK Parti'nin manifestosunda önerilen vaatlerin hizmet alanlarına göre dağılımlarına bakıldığında, en büyük oranın (yüzde 62,5) bu hizmetler kapsamında geliştirildiği tespit edilmiştir. Bu hizmetler kapsamında 35 adet vaat önerilerinin geliştirildiği, ancak bu alanlara yönelik sadece 2 adet somut, takip edilebilir çözümlerin önerildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu hizmet alanlarını, yüzde 10,71 oranı ile çevreye saygılı şehirler ve yatay şehirleşme başlıkları altında; çevrenin ve doğanın korunmasına yönelik vaatler takip etmektedir. Çevrenin ve doğanın korunmasını, yüzde 8,93 oranları halkla birlikte yönetim başlığı altında i) katılımçılık (birlikte yönetim), sosyal belediyecilik başlığı altında ii) kadın, genç, engelli, yaşlı ve çocuklara yönelik hizmetler ve tasarruf ve şeffaflık başlığı altında iii) belediye bütçesinde tasarruf ve şeffaflık hizmetlerine yönelik vaatler izlemektedir. Bununla birlikte **AK Parti'nin manifestosunda, tarımsal kalkınma, ekonomik sorunlar ve yoksullukla mücadele, uyuşturucu ile mücadele, gıda güvenliği, toplumsal cinsiyet eşitliği, mülteci ve göç sorunu ve afet yönetimi gibi önemli hizmetlere yer verilmediği ve bu alanlara yönelik vaat önerilmediği de tespit edilmiştir.** Manifesto kapsamında geliştirilen somut vaat önerilerinin tüm listesine de Ek 1'de yer verilmiştir.

AK Parti'nin 2019 seçim manifestosunda toplamda 1913 kelime arasından en çok öne çıkan kelimeleri tespit etmek için kelime bulutları çizdirilmiştir. Bu görselleştirme şeklinde bir kelime, veri setinde ne kadar çok kullanılırsa, kelime bulutunda o kadar ortada ve o kadar büyük görünmektedir. Şekil 1'de sonuçları paylaşılan analizlere göre AK Parti'nin 2019 seçim manifestosunda en çok öne çıkan kelimelerin sırasıyla “şehir”, “hizmet”, “millet”, “mahalli”, “belediye”, “gönül”, “seçim”, “tüm”, “insan” ve “parti” olduğu tespit edilmiştir. **Parti'nin seçim sloganında da yer bulan “gönül” kelimesi, diğer partilere göre metin içerisinde diğer kelimelere göre çok daha fazla yer alırken “kent” ve “yerel” kelimelerinin diğer partilere kıyasla metinde k daha az yer bulduğu saptanmıştır. “Kent” ve “yerel” kelimelerinin yerine sırasıyla, “şehir” ve “mahalli” kelimelerinin tercih edildiği tespit edilmiştir. Ek olarak, diğer beyannamelerde daha fazla öne çıkan “üretim”, “köy”, “tarım” kelimelerinin de AK Parti'nin manifestosunda kendine yer bulamadığı dikkat**

çekmiştir. Ayrıca metinde öne çıkan kontektleri tanımlamak için üçlü kelime gruplarından “n-gramlar” oluşturulmuştur. Kelime grupları incelenirken, tekil kelimelerle gerçekleştirilen analizlerden farklı olarak ifade kalıplarının bozulmaması için sayısal değerlerin temizlenmesi, bağlaçların ve yüklemelerin veri setinden düşürülmesi ve kelimelerin köklerine indirgenmesi aşamaları n-gramlar için uygulanmamıştır. Bu kapsamda üçlü kelime grupları incelendiğinde en çok öne çıkan kelime grubu, seçim tarihi olan “31 Mart 2019” iken; bu grubu “AK Parti olarak” ifadesi takip etmektedir. Bununla birlikte “gönül işi” ifadesinin de sıkça kullanıldığı bu metinde, AK Parti’nin diğer partilere kıyasla yerel seçimden ziyade daha çok genel seçim söylemleri ile parti olarak ön plana çıktığı görülmektedir.

Şekil 1: AK Parti 2019 Yerel Seçim Manifestosunda geçen kelimelere ait kelime bulutları ve sayılarıyla en çok kullanılan ilk 10 kelime

Kaynak: AK Parti 2019 Yerel Seçim Manifestosu, TEPAV analizleri

2. CHP'nin 2019 Seçim Bildirgesi

CHP, 2019 yerel seçim bildirgesinde “Martın Sonu Bahar” sloganını benimsemiştir. CHP, 10 Şubat 2019’da yerel seçim bildirgesini açıkladı. 28 sayfadan oluşan bildirme, “Belediyelerimizden ve belediye başkanlarımızdan neler bekliyoruz? Nasıl kentlerde ve beldelerde yaşamak istiyoruz?” sorularına cevap olarak hazırlanmıştır. Bildirgenin giriş bölümünü oluşturan ilk 3 sayfada, CHP’nin; i) Yerel Yönetim Anlayışı, ii) Yerel Ekonomik Kalkınma Politikası ve iii) Kent ve Çevre Politikasına bakış açıları ve Parti anlayışı açıklanmıştır. Kalan son 25 sayfada “Belediyecilik Halkın Durdurduğu Derman Olmaktır” söylemi ile yerel yönetimler ile ilişkin partinin vaatlerine yer verilmiştir.

CHP’nin bildirgesinde, yerel yönetimler ile ilişkin 3 ana başlıkta toplam 239 adet vaat önerildiği tespit edilmiştir. Bildirge 3 temel başlıktan; i) Demokratik ve Etkin Yönetimin, Bir Arada Huzurlu Yaşamın Güvencesi Olacağız!, ii) Hayat Pahalılığına Son Vereceğiz, Çokça Üreteceğiz ve Hakça Bölüşeceğiz!, iii) Sürdürülebilir Kentler Oluşturacağız, Ortak Zenginliklerimizi Geliştireceğiz! ve bu üç temel başlığın altında sıralanan 34 adet alt başlıktan oluşmaktadır. CHP 2019 yerel seçim bildirgesinde ele alınan başlıklar ve vaatlere Tablo 2 kapsamında yer verilmiştir. **Bildirgede yer alan alt başlıklar ile beraber;** i) katılımçılık, ii) ekonomi ve yoksullukla mücadele, iii) imar planları, iv) kentsel dönüşüm, v) afet yönetimi, vi) atık yönetimi, vii) sağlıklı içme suyuna erişim, viii) tarımsal kalkınma, ix) kadın, yaşlı, engelli, genç ve çocuklara yönelik hizmetler, x) mülteci ve göç, xi) toplumsal cinsiyet eşitliği, xii) uyuşturucu ile mücadele, xiii) ulaşım hizmetleri, xiv) enerji verimliliği, xv) akıllı belediye, xvi)

gıda güvenliği ve xvii) sağlık ve spor hizmetlerine geniş çerçevede yer verildiği ve bu alanlarda vaat önerildiği tespit edilmiştir.

CHP'nin bildirgesinde önerilen vaatlerin sadece yüzde 34,73'ünün (83 adet) çözüm odaklı, ölçülebilir ve somut göstergelerle desteklenebilen hizmet önerilerinden oluştuğu tespit edilmiştir. Geri kalan vaatlerin yüzde 65,27'si (156 adet), iyi niyet söylemleri olarak adlandırılabilir niteliktedir. Bu söylemlerin de çözüm odaklı, ölçülebilir göstergelerle desteklenebilen hizmet önerilerini içermediği tespit edilmiştir. Örneğin bildirmede "Hayat Pahalılığına Son" alt başlığı altında toplam 7 adet vaat önerilmiştir:

1. *Yurttaşların ihtiyaçlarına dönük olmayan gereksiz harcamalara, israfa son vermek,*
2. *Ekonomik kriz koşulları hayat pahalılığını artırmaktadır. Hayat pahalılığını giderecek tüm tedbirleri almak,*
3. *Barınma, gıda, ulaşım gibi gündelik hayatta ihtiyaç duyulan tüm alanlarda, daha kaliteli hizmeti, daha düşük fiyata sağlamak,*
4. *Eğitim ve sağlık harcamalarında, aile bütçesi üzerindeki yükü hafifletmek,*
5. *Vatandaşların gıda harcamaları üzerindeki yükü hafifletmek; sağlıklı gıdaya erişimi kolaylaştırmak için gerekli tüm tedbirleri almak,*
6. *Sağlıklı ve ucuz gıdaya erişim için; üniversiteler, meslek odaları, kooperatifler ve mahalle konseyleri ile işbirliği içerisinde çözümler geliştirmek,*
7. *Vatandaşların eğitim, sağlık ve barınma harcamaları üzerindeki yükü hafifletmek için, kurslar, kreşler ve yurtlar açmak; kırtasiye ve ulaşım destekleri, evde bakım hizmetleri vb. hizmetleri sunmak.*

Bu vaatlerden ilk altısı, hayat pahalılığına son verebilmek için belirli mekanizmalarının teşvik edilmesine yöneliktir. Ancak vaatlerin, bu mekanizmaların **uygulamaya nasıl geçirileceğine yönelik çözüm veya hizmet önerisi içermediği, söylemden öteye gidemediği tespiti yapılmıştır.** Hayat pahalılığına son verebilmek için belirli mekanizmaların teşvik edilmesine yönelik önerilen son vaat ise **"kurslar, kreşler ve yurtlar açmak; kırtasiye ve ulaşım destekleri, evde bakım hizmetleri vb. hizmetleri sunmak"** gibi direkt, net, ölçülebilir, somut, takip edilebilir çözüm önerileri sunmaktadır. Tüm başlıklar kapsamında önerilen vaat sayılarına Tablo 2 kapsamında yer verilmiştir.

Tablo 2: CHP 2019 Yerel Seçim Bildirgesi - toplam vaatler ve somut, ölçülebilir vaat sayısı

Bildirmede ele alınan başlıklar	Toplam vaat sayısı	Ölçülebilir vaat sayısı
1. Demokratik ve etkin yönetimin, bir arada huzurlu yaşamın güvencesi olacağız!		
1.1. Adil, tarafsız ve etkin hizmet	6	0
1.2. Demokratik kent yönetimi	4	0
1.3. Katılımcı yerel yönetimler	8	4
1.4. Şeffaf yönetim kültürü	4	2
1.5. Hesap veren yerel yönetimler	7	1
2. Hayat pahalılığına son vereceğiz, çokça üreteceğiz ve hakça bölüşeceğiz!		
2.1. Hayat pahalılığına son	7	1
2.2. Halkın ihtiyaçlarını sağlamak için yerel kalkınma	4	0
2.3. Yoksullukla mücadele	10	2
2.4. Tarımsal üretim ile kırsalın yeniden canlandırılması	6	2
2.5. Adil ve katılımcı bütçe	4	2
3. Sürdürülebilir kentler oluşturacağız, ortak zenginliklerimizi geliştireceğiz!		

Bildirgede ele alınan başlıklar	Toplam vaat sayısı	Ölçülebilir vaat sayısı
3.1. Rant için değil halk için şehircilik	1	0
3.1.1. Afet riski azaltılmış, güvenli kentler	8	2
3.1.2. Mağduriyet yaratmayan kentsel dönüşüm	4	0
3.1.3. Kentlerin ayrışmasını önleyici planlama	5	0
3.2. Sürdürülebilir kentler, yerel yönetimler	1	0
3.2.1. Doğanın korunması, enerji verimliliği	11	4
3.2.2. Sağlıklı kent, temiz çevre	11	3
3.2.3. Atık üretiminin azaltılması	6	4
3.2.4. Hayvan haklarının korunması	7	4
3.3. Ucuz, kaliteli ve temiz toplu taşıma	13	5
3.4. E-belediyecilik ve akıllı kentler	10	3
3.5. Gıda güvenliği ve sağlıklı beslenme hakkı	7	5
3.5.1. Temiz su hakkı	4	1
3.5.2. Doğal tarım ve kooperatifler	13	7
3.6. Sağlıklı, huzurlu ve insanca yaşam hakkı	1	0
3.6.1. Gençlerin katılımı	11	4
3.6.2. Çocuk dostu kentler	4	2
3.6.3. Kentlerde toplumsal cinsiyet eşitliği	7	3
3.6.4. Herkes için spor, sağlıklı toplum	11	6
3.6.5. Yaşlılara duyarlı kentler	13	5
3.6.6. Engelsiz kent, engelsiz toplum	6	3
3.6.7. Göç sorununa duyarlı yerel yönetimler	10	3
3.6.8. Uyuşturucuyla mücadele	11	3
3.7. Bir arada yaşama kültürünün oluşturulması	4	2
Toplam	239	83
Toplam oran (%)	%100	%34,73

Kaynak: CHP 2019 Yerel Seçim Bildirgesi, TEPAV analizleri

CHP'nin bildirgesinde en çok üzerinde durduğu ve vaat önerileri geliştirdiği hizmet alanları “Sürdürülebilir kentler oluşturacağız, ortak zenginliklerimizi geliştireceğiz” başlığı altında ele alınan hizmetlerdir. Bu başlık altında bildirgede önerilen vaatlerin oranı yüzde 74,90'dır. “Sürdürülebilir kentler oluşturacağız, ortak zenginliklerimizi geliştireceğiz” başlığı kapsamında; **i)** kentsel dönüşüm, **ii)** kentsel altyapı ve üstyapı hizmetleri, **iii)** ulaşım, **iv)** enerji verimliliği, **v)** atık yönetimi, **vi)** sağlıklı içme suyuna erişim, **vii)** akıllı kentler ve akıllı belediyecilik, **viii)** afet yönetimi, **ix)** çevrenin korunması, **x)** hayvan hakları, **xi)** genç, çocuk, kadın, yaşlı ve engellilere yönelik kentsel tasarım faaliyetleri, **xii)** uyuşturucu ile mücadele, **xiii)** mülteci ve göç sorunu, **xiv)** gıda güvenliği, **xv)** tarımsal kalkınma, **xvi)** sağlık ve spor hizmetlerine yönelik vaat önerileri sunulduğu dikkat çekmiştir. Bu hizmetler kapsamında toplam 179 adet vaat önerisinin geliştirildiği, ancak bu alanlara yönelik sadece 69 adet somut, takip edilebilir çözümlerin önerildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu başlık altında önerilen somut vaatlerin yüzde 70'i, eğitim faaliyetleri, danışmanlık hizmetleri, teşvik edici seminerler ve kampanyalar düzenlemek, belediye bünyesinde sosyal hizmet binaları açmak, kreş, spor tesisi, çocuk oyun alanları, vb. sayılarını artırmak olarak, önerilmiştir. Kentsel planlama hizmetlerini, yüzde 12,97 oranı ile yerel kalkınmanın desteklenmesine yönelik vaatler takip etmektedir. Yerel kalkınmayı yüzde 12,13 oranları ile **i)** katılımcılık (birlikte yönetim), **ii)**

YEREL YÖNETİMLER İÇİN SİYASİ PARTİLERİN SEÇİM BEYANNAMELERİ NELER VAAT EDİYOR?

belediye bütçesinde tasarruf ve şeffaflık hizmetlerine yönelik vaatler izlemektedir. Bildirge kapsamında geliştirilen somut vaat önerilerinin tüm listesine de Ek 2’de yer verilmiştir.

CHP’nin 2019 seçim bildirgesi kelimelerine ayrıldığında, toplamda 4939 kelime arasından en çok öne çıkan kelimeler, kelime bulutları aracılığıyla Şekil 2’de analiz edilmiştir. Bu analizlere göre, CHP’nin 2019 seçim bildirgesinde en çok öne çıkan kelimelerin sırasıyla “kent”, “belediye”, “yerel”, “yurttaş”, “halk”, “tüm”, “yönetim”, “parti”, “cumhuriyet” ve “alan” olduğu tespit edilmiştir. **“Yurttaş” ve “Cumhuriyet” kelimelerinin kullanımı, CHP’nin bildirgesinin diğer bildirgelerden en çok farklılaştığı nokta olarak saptanmıştır.** Üçlü kelime grupları incelendiğinde, AK Parti’ye benzer şekilde, “2019 yerel seçim” ifadesinin öne çıktığı saptanmıştır. Buna ek olarak **“tedbirleri alacağız” ifadesinin haricinde, metin içerisinde tekrarlanan spesifik bir söylemin/sloganın CHP’nin bildirgesinde kullanılmadığı tespit edilmiştir.**

Şekil 2: CHP 2019 Yerel Seçim Bildirgesinde geçen kelimelere ait kelime bulutları ve sayılarıyla en çok kullanılan ilk 10 kelime

Kaynak: CHP 2019 Yerel Seçim Bildirgesi, TEPAV analizleri

3. DSP Yerel Yönetimler Bildirgesi

Demokratik Sol Parti Yerel Yönetimler Bildirgesine, “Ne Ezilen Ne Ezen, İnsanca Hakça Bir Düzen” sloganı ile yer vermiştir. DSP, 25 Şubat 2019’da Yerel Yönetimler Bildirgesini açıkladı. DSP, 7 Haziran 2015 seçimleri için hazırladığı beyannamede de aynı sloganı kullanmıştı. 43 sayfadan oluşan bildirge, “Cumhuriyet Kentleri Geleceğin Medeniyet Ufkundan Yeni Bir Güneş Gibi Doğacaktır!” söylemi ile “Cumhuriyetkent Projesi”nin ideal bir kent yönetim projesi olduğu vurgusu ile başlamıştır. DSP bildirgesinde Cumhuriyetkent Projesi’ni, “Atatürk’ün başlattığı Anadolu Uygarlığı Projesini geliştirme, yeniden hayata geçirme ve ilelebet payidar kılma projesi” olarak tanımlamıştır.

DSP’nin bildirgesinde, yerel yönetimlere ilişkin 10 ana başlıkta toplam 22 adet vaat önerildiği tespit edilmiştir. DSP’nin Cumhuriyetkent modelindeki yaklaşımı, Cumhuriyetin temel ilkelerini kentlerde ve köylerde tüm yurt sathında yaygınlaştırmak, halk egemenliğini her yörede kayıtsız şartsız uygulama iradesi, olarak belirlenmiştir. Bildirgede Cumhuriyetkent Modeli başlığı kapsamında geliştirilen vaatler, 10 ilke ve 10 temel hedeften oluşmaktadır. Bu ilke ve hedefler kapsamında bildirgede 10 temel alt başlık ve 22 adet vaat önerildiği tespit

edilmiştir. Bildirgede önerilen vaatler, **i)** Sevgikent, **ii)** Halkkent, **iii)** Bilimkent, **iv)** Doğalkent, **v)** Kültürkent, **vi)** Hukukkent, **vii)** Üretkent, **viii)** Güneşkent, **ix)** Köykent ve **x)** Teknokent alt başlıkları kapsamında geliştirilmiştir. Bildirgede önerilen birçok vaadin proje kapsamında geliştirildiği dikkat çekmiştir.

DSP'nin bildirgesinde önerilen vaatlerin yüzde 77,27'sini (17 adet) çözüm odaklı, ölçülebilir ve somut göstergelerle desteklenebilen hizmet önerilerinden oluştuğu tespit edilmiştir. Bu oran ile DSP, bildirgesinde en somut vaatlere yer veren parti olarak öne çıkmaktadır. Geri kalan vaatlerin yüzde 22,73'ü (5 adet), iyi niyet söylemleri olarak adlandırılabilir niteliktedir. Örneğin bildirgede "Sevgikent" alt başlığı altında toplam 2 adet vaat önerilmiştir;

1. *Cumhuriyete, demokrasiye, laikliğe sahip çıkan, topluma ve diğer insanlara saygılı, sevecen, güler yüzlü insanlar yetiştirmek,*
2. *Her kente, bir yardımlaşma fonu ve İnsanlık Sevgi Merkezi kurmak, misafirlik, imece ve yardımlaşma uygulamalarının canlandırarak.*

Bu vaatler bildirgede belirtilen, "Sevecen, sağlıklı, sağlam karakterli, güçsüzleri koruyan, ülkesine, milletine ve kentine bağlı yurtsever, insana ve doğaya, çevreye saygılı, bilimsel düşünebilen, birlik ve beraberliğe sahip çıkan, geleneklerini koruyan, bilinçli, yaratıcı, iyi insanlar yetiştirmek, bu amaca uygun kurumları kurmak, sağlıklı kent ortamları oluşturmak" amaçlar kapsamında geliştirilmiştir. Ancak sunulan ilk vaat, yukarıda belirtilen amacın daha yalın ve kısa bir ifadesinin cümleye dökülmüş hali şeklindedir. Burada belirtilen "*topluma ve diğer insanlara saygılı, sevecen, güler yüzlü insanlar yetiştirmek*", bir öneriden daha çok bir amaç niteliğindedir. "*Her kente, bir yardımlaşma fonu ve Sevgi Merkezi kurmak*" başlıklı ikinci vaat ise ayrıntıları belirlenmese de daha net, ölçülebilir, somut, takip edilebilir bir çözüm önerisi şeklindedir. Tüm başlıklar kapsamında önerilen vaat sayılarına Tablo 3 kapsamında yer verilmiştir.

Tablo 3: DSP 2019 Yerel Yönetimler Bildirgesi - toplam vaatler ve somut, ölçülebilir vaat sayısı

Manifestoda ele alınan başlıklar	Toplam vaat sayısı	Ölçülebilir vaat sayısı
Sevgikent	2	1
Halkkent	5	4
Bilimkent	3	2
Doğalkent	3	3
Kültürkent	2	1
Hukukkent	1	1
Üretkent	2	1
Güneşkent	2	2
Köykent	1	1
Teknokent	1	1
Toplam	22	17
Toplam Oran (%)	%100	%77,27

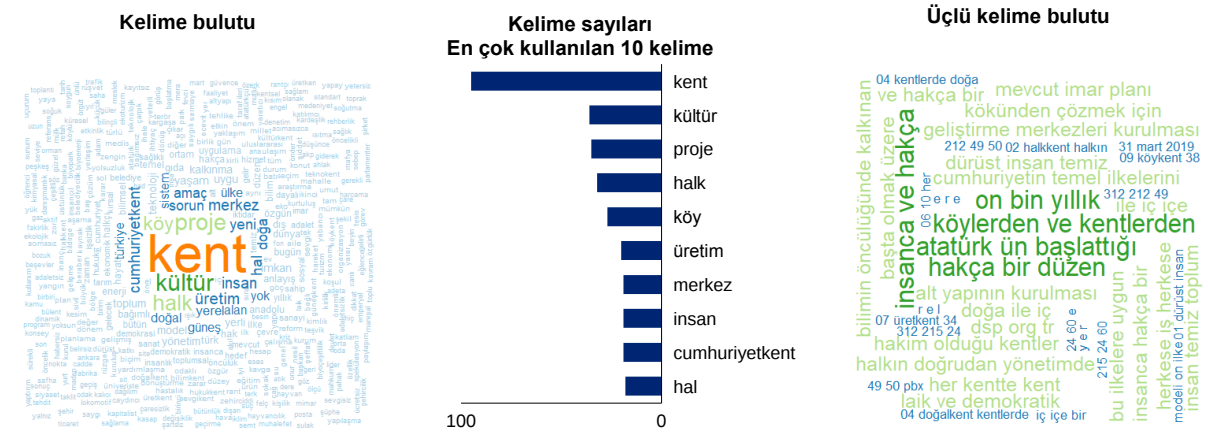
Kaynak: DSP 2019 Yerel Yönetimler Bildirgesi, TEPAV analizleri

DSP'nin bildirgesinde en çok üzerinde durduğu ve vaat önerileri geliştirdiği hizmet alanları; "Halkkent" başlığı altında **i)** katılımcılık mekanizmalarının geliştirilmesi, "Bilimkent" başlığı altında **ii)** kentlerde bilimsel ve teknolojik alt yapının kurulması, "Doğalkent" başlığı altında **iii)** doğal yaşam ve köy yaşamı projelerinin hayata geçirilmesi, "Kültürkent" başlığı altında **iv)** kültür ve sanat merkezlerinin yaygınlaştırılması olarak tespit edilmiştir. Bununla birlikte

DSP'nin bildirgesinde, ekonomik sorunlar ve yoksullukla mücadele, uyuşturucu ile mücadele, gıda güvenliği, toplumsal cinsiyet eşitliği, mülteci ve göç sorunu, kadın, genç, engelli, yaşlı ve çocuklara yönelik faaliyetler ve çözümler, afet yönetimi gibi önemli hizmetlere yer verilmediği ve bu alanlara yönelik vaat önerilmediği de tespit edilmiştir. Bildirge kapsamında geliştirilen somut vaat önerilerine de Ek 3'te yer verilmiştir.

DSP'nin 2019 seçim bildirgesi kelimelerine ayrıldığında, toplamda 1400 kelime tespit edilmiştir. Metinde en çok öne çıkan kelimeler, kelime bulutları aracılığıyla Şekil 3'te analiz edilmiştir. Bu analizlere göre, DSP'nin 2019 seçim bildirgesinde en çok öne çıkan kelimelerin sırasıyla; "kent", "kültür", "proje", "halk", "köy", "üretim", "merkez", "insan", "cumhuriyetkent" ve "hal" olduğu tespit edilmiştir. **Cumhuriyetkent Modeli kapsamında geliştirilen vaatlerden oluşan bildirge metninde, kent kelimesi sloganlaşarak öne çıkmaktadır. Kent kelimesine ek olarak, diğer partilerde öne çıkmayan “köy” kelimesinin de ön sıralarda yer alması ayrıca dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, birçok partinin bildirgesinde yer almakla beraber “kadın” ve “çocuk” kelimeleri DSP'nin bildirgesinde yer bulamamıştır. Üçlü kelime grupları incelendiğinde ise “köylerden ve kentlerden” ifadesinin öne çıkması da yine DSP'nin diğer partilerden farklılaştığı bir düzlem oluşturmaktadır. Ayrıca, “Atatürk'ün başlattığı” ve “hakça düzen” ifadeleri de DSP'nin metninde kendine sıkça yer bulmaktadır.**

Şekil 3: DSP 2019 Yerel Yönetimler Bildirgesinde geçen kelimelere ait kelime bulutları ve sayılarıyla en çok kullanılan ilk 10 kelime

Kaynak: DSP 2019 Yerel Yönetimler Bildirgesi, TEPAV analizleri

4. HDP'nin 2019 Seçim Bildirgesi

“Birlikte Demokrasiye” sloganı ile HDP, 2019 yerel seçim bildirgesine yer vermiştir. 16 Şubat 2019'da HDP, yerel seçim bildirgesini açıkladı. 27 sayfadan oluşan bildirgenin ilk 3 sayfasında mevcut iktidara ve iktidarın hizmetlerine yönelik eleştirilere yer verilmiş; kalan son 24 sayfada “Daha Çok Özgürlük, Daha Çok Hak, Daha Çok Hayat” söylemi ile yerel yönetimlere ilişkin vaatleri sıralanmıştır.

HDP'nin seçim bildirgesinde, yerel yönetimlere ilişkin 32 ana başlıkta toplam 326 adet vaat önerildiği tespit edilmiştir. Bildirgede, i) katılımcılık, ii) ekonomi ve yoksullukla mücadele, iii) imar planları, iv) kentsel dönüşüm, v) afet yönetimi, vi) atık yönetimi, vii) sağlıklı içme suyuna erişim, viii) tarımsal kalkınma, ix) kadın, yaşlı, engelli, genç ve çocuklara yönelik hizmetler, x) mülteci ve göç sorunu, xi) toplumsal cinsiyet eşitliği, xii) uyuşturucu ile mücadele, xiii) ulaşım hizmetleri, xiv) enerji verimliliği, xv) akıllı belediye, xvi)

Gıda güvenliği ve **xvii)** sağlık ve spor hizmetleri, **xviii)** konut hakkı, **xix)** çok dillilik, **xx)** tüm inançlara saygı gibi hizmet alanlarına yer verildiği ve bu alanlarda vaat önerildiği tespit edilmiştir. Çok dillilik ve tüm inançlara saygı başlıkları ve bu bağlamda ele alınan vaatler ile HDP diğer partilerin seçim bildirgelerinden farklılaşmaktadır.

HDP'nin seçim bildirgesinde önerilen vaatlerin sadece yüzde 47,55'inin (155 adet) çözüm odaklı, ölçülebilir ve somut göstergelerle desteklenebilen hizmet önerilerinden oluştuğu tespit edilmiştir. Geri kalan vaatlerin yüzde 52,45'i (171 adet), iyi niyet söylemleri olarak adlandırılabilir. Bu söylemlerin de çözüm odaklı, ölçülebilir göstergelerle desteklenebilen hizmet önerilerini içermediği tespit edilmiştir. Örneğin bildirmede "Herkes için Konut Hakkını Savunacağız" alt başlığı altında toplam 4 adet vaat önerilmiştir:

1. *Konut edinme maliyetlerini düşürerek toplumun tüm kesimlerinin hizmetlere erişim olanağı sağlamak,*
2. *Özel konut sektörünün keyfi fiyat belirleme politikasına karşı maliyetleri ve piyasayı dengelemek,*
3. *Alım gücü düşük yurttaşlar için sosyal konut projeleri hazırlamak,*
4. *Kooperatif ve birlikler vasıtasıyla kâr amacı gütmeyen ucuz ve sağlıklı konut inşaatlarını teşvik etmek için mühendislik ve mimarlık proje desteği vermek.*

Bu vaatlerden ilk ikisi, konut ihtiyacının ve konut hakkının herkes için sağlanabilmesi genelinde belirli mekanizmaların teşvik edilmesine yöneliktir. Ancak vaatlerin, bu mekanizmaların **uygulamaya nasıl geçirileceğine yönelik çözüm veya hizmet önerisi içermediği, söylemden öteye gidemediği tespiti yapılmıştır.** Konut hakkının sağlanması için belirli mekanizmaların teşvik edilmesine yönelik önerilen son vaatler ise "**sosyal konut projeleri yapmak, kooperatif ve birlikler için mühendislik ve mimarlık proje desteği vermek**" gibi direkt, net, ölçülebilir, somut, takip edilebilir çözüm önerileri sunmaktadır. Tüm başlıklar kapsamında önerilen vaat sayılarına Tablo 4 kapsamında yer verilmiştir.

Tablo 4: HDP 2019 Yerel Seçim Bildirgesi - toplam vaatler ve somut, ölçülebilir vaat sayısı

Bildirmede ele alınan başlıklar	Toplam vaat sayısı	Ölçülebilir vaat sayısı
Birlikte karar vereceğiz birlikte yöneteceğiz	8	4
Bütçe halkındır, halkla birlikte yapacağız	6	3
Yerel ekonomiyi güçlendireceğiz	14	7
Yoksullukla mücadele edeceğiz	5	3
Doğal ve ucuz gıdaya erişimi artıracacağız	9	6
Topluma yatırım yapacağız	12	7
Kadın özgürlükçü belediyeciliği yaygınlaştıracacağız	13	8
Kentleri ayrımcılıktan, eşitsizlikten, cinsiyetçilikten arındıracacağız	18	8
Erkek şiddetine karşı her alanda etkili bir mücadele yürüteceğiz	6	4
Çocuk haklarını hayata geçireceğiz	27	18
Gençlere daha çok olanak sunacağız	16	8
Emekli ve yaşlı bireylerin yanında olacağız	7	6
Engelsiz yaşam çözümleri geliştireceğiz	15	8
Mültecilere onurlu bir yaşam sunacağız	7	2
Kent planlamasını demokratikleştireceğiz	16	5

YEREL YÖNETİMLER İÇİN SİYASİ PARTİLERİN SEÇİM BEYANNAMELERİ NELER VAAT EDİYOR?

Bildirgede ele alınan başlıklar	Toplam vaat sayısı	Ölçülebilir vaat sayısı
Kentsel yıkımı durduracak, yerinde dönüşümü başlatacağız	4	1
Herkes için konut hakkını savunacağız	4	2
Ekonomik ve ekolojik toplu ulaşımı yaygınlaştıracacağız	11	5
Doğaya sahip çıkacağız	11	2
Bütün canlıların haklarını savunacağız	8	3
İklim dostu enerjiyi yaygınlaştıracacağız	9	4
Orman ekosistemlerini koruyacak, geliştireceğiz	10	4
Herkesin suya erişim hakkı için çalışacağız	10	4
Tarım ve hayvancılığı geliştireceğiz	15	7
Sağlık hizmetlerini ücretsiz sunacağız	12	6
Sporda barış ve kardeşliği öne çıkaracağız	9	3
Bütün inançlara saygılı olacağız	5	2
Belediye hizmetlerini çok dilli yürüteceğiz	9	6
Kültürel çeşitliliği zenginleştireceğiz	13	2
Afetlere hazırlıklı olacağız	6	3
Emek temelli istihdam politikaları izleyeceğiz	6	2
Yerel-evrensel ilişkisini geliştireceğiz	5	2
Toplam	326	155
Toplam Oran (%)	%100	%47,54

Kaynak: HDP 2019 Yerel Seçim Bildirgesi, TEPAV analizleri

HDP'nin bildirgesinde “kadın, çocuk, genç, yaşlı ve engellilere yönelik projeler üretmek” en çok üzerinde durduğu ve vaat önerileri geliştirdiği hizmet alanlarıdır. Bildirgede önerilen vaatlerin hizmet alanlarına göre dağılımlarına bakıldığında, en büyük oranın (yüzde 32,25) kadın, çocuk, genç, yaşlı ve engellilere yönelik projeler ve hizmetler kapsamında geliştirildiği tespit edilmiştir. Bu hizmetler kapsamında toplam 100 adet vaat önerilerinin oluşturulduğu, ancak bu alanlara yönelik 50 adet somut, takip edilebilir çözümlerin önerildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Önerilen somut vaatlerin yüzde 80'i bu alana yönelik eğitim faaliyetleri, danışmanlık hizmetleri, teşvik edici seminerler ve kampanyalar düzenlemek, belediye bünyesinde sosyal hizmet binaları açmak, kreş, spor tesisi, çocuk oyun alanları, vb. sayılarını artırmak olarak ele alınmıştır. Yine bildirgede CHP ve AK Parti'den farklı olarak HDP, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na çekince konulan maddelerin gözden geçirilmesi önerisine yer vermiştir. Ayrıca köy kavramının ve tüzel kişiliğinin önemine vurgu yapmıştır. Hizmetlerin detaylarında ise HDP'nin bildirgede itfaiye hizmetlerine yer verdiği dikkat çekmiştir. Bildirgede itfaiye hizmetlerinin önemine değinilerek, bu birimlerin kapasitesinin artırılması vurgusu yapılmıştır. Bildirge kapsamında geliştirilen somut vaat önerilerine ait tüm listeye Ek 4'te yer verilmiştir.

HDP bildirgesinde toplam 10 başlık ve 22 maddede birbirini tekrar eden ya da aynı anlama gelen vaatlere yer verildiği tespit edilmiştir. HDP'nin seçim bildirgesinde aynı ya da farklı başlıklar altında tekrar edilen somut vaat önerileri olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu vaat önerileri özellikle çocuk, kadın, genç, engelli, doğa koruma ve tarımsal kalkınma hizmetlerine yönelik geliştirilen vaatlerde dikkat çekmektedir. Örneğin “Ekonomik ve ekolojik toplu ulaşımı yaygınlaştıracacağız” başlığı altında; “Kadınların şehir içi ulaşımını aktif ve özgürce kullanabilmeleri için Jin Kart / Kadın Kartı uygulamasını hayata geçireceğiz”

5. İYİ Parti'nin 2019 Seçim Manifestosu

İYİ Parti, 2019 yerel seçim manifestosuna “Çünkü vakit geldi, İYİ Parti geliyor” sloganı ile yer vermiştir. İYİ Parti, 13 Şubat 2019'da yerel seçim bildirgesini açıkladı. 120 sayfadan oluşan manifestonun ilk 7 sayfası, Parti Genel Başkanı Meral Akşener'in kent yönetimlerinde İYİ Parti'nin gücüne vurgu yapan ant metni ile başlamaktadır. Manifestonun 9. sayfasından itibaren yerel yönetimlere ilişkin vaatlere yer verilmiştir.

İYİ Parti manifestosunun, yerel yönetimlere ilişkin 12 ana başlık altında toplam 95 adet vaat önerdiği tespit edilmiştir. Manifesto 12 ana başlıktan (eşit hizmet, ortak akıl, şeffaf, etkin, kaliteli, iyi hizmet, sanat ve estetik, hızlı, üretken, ehil, kimsesizin kimsesizi, bilim ve teknolojiyi esas alan belediyeçilik, insan odaklı sosyal belediyeçilik, katılımcı belediyeçilik, ekonomik kalkınmada etkin belediyeçilik, ulaşımında akılcı belediyeçilik, çevre dostu belediyeçilik) oluşmaktadır.

Diğer partilere oranla İYİ Parti'nin manifestosunda somut, göstergelerle desteklenebilen hizmet önerilerine daha çok yer verilmiştir. Önerilen vaatlerin yüzde 57,9'unun (55 adet) çözüm odaklı, ölçülebilir ve somut göstergelerle desteklenebilen hizmet önerilerinden oluştuğu tespit edilmiştir. Geri kalan vaatlerin yüzde 42,1'i (40 adet), iyi niyet söylemleri olarak adlandırılabilir niteliktedir. Öyle ki bu söylemlerin, çözüm odaklı, ölçülebilir göstergelerle desteklenebilen hizmet önerilerini içermediği dikkat çekmiştir. Örneğin manifestoda “hızlı, üretken, ehil” başlığı altında toplam 2 adet vaat önerilmiştir:

1. *Personel alımlarında; yakınlık ya da siyasal tercihler değil “liyakat ve ehliyet” esas alınacaktır,*
2. *Üretken İYİ Belediyeler; yatırım, üretim ve istihdamı teşvik edecektir.*

Bu vaatler, belediyenin personel alımında ve işleyişinde liyakat esasını temel almayı; yatırım, üretim ve istihdam alanlarını geliştirmeyi hedefler niteliktedir. Ancak vaatlerin hiçbirinin, **bu mekanizmaların uygulamaya nasıl geçirileceğine yönelik çözüm veya hizmet önerisi içermediği tespit edilmiştir.** “Ekonomik kalkınma ve etkin belediyeçilik” başlığında ise 19 vaat sunulmuş, bu vaatlerden 7'si somut, takip edilebilir çözüm önerileri sunmaktadır. Bunlardan bazıları şöyledir:

1. *Bölgesel kalkınma stratejileri oluşturmak için parti genel merkezinde “Mahalli Yönetim Akademisi” kentlerde “Kentsel Kalkınma Strateji Merkezi” oluşturmak,*
2. *Belediye bütçesinde israfı önlemek için yatırım envanteri oluşturmak,*
3. *Çiftçinin ürün verimliliğini artırması için laboratuvar desteği vermek,*
4. *Bölgenin ürün desenleri çıkarılacak, toprak niteliğine uygun ürün yetiştirilmesi için planlama ve organizasyon hizmeti vermek,*
5. *Yöresel Ürünler Küçük Sanayi Sitesi kurmak,*
6. *Esnafın ödüllendirilmesi için Esnaf Puantaj Sistemi (EPS) getirmek.*

Tüm başlıklar kapsamında önerilen vaat sayılarına Tablo 5 kapsamında yer verilmiştir.

Tablo 5: İYİ Parti 2019 Yerel Seçim Manifestosu - toplam vaatler ve somut, ölçülebilir vaat sayısı

Manifestoda ele alınan başlıklar	Toplam vaat sayısı	Ölçülebilir vaat sayısı
Eşit hizmet	1	0
Ortak akıl	1	1
Şeffaf, etkin, kaliteli, iyi hizmet	1	1
Sanat ve Estetik	1	1
Hızlı, üretken, ehil	2	0
Kimsesizin kimsesizi	1	0
Bilim ve teknolojiyi esas alan belediyeçilik	8	5
İnsan odaklı sosyal belediyeçilik	36	23
Katılımcı belediyeçilik	5	3
Ekonomik kalkınmada etkin belediyeçilik	19	7
Ulaşımda akılcı belediyeçilik	7	6
Çevre dostu belediyeçilik	13	8
Toplam	95	55
Toplam Oran (%)	%100	%57,89

Kaynak: İYİ Parti 2019 Yerel Seçim Manifestosu, TEPAV analizleri

İYİ Parti'nin manifestosunda en çok üzerinde durduğu ve vaat önerileri geliştirdiği hizmet alanı “İnsan odaklı sosyal belediyeçilik” başlığı altında ele alınan sosyal yardımlar ve sosyal belediyeçilik uygulamalarıdır. İYİ Parti'nin manifestosunda önerilen vaatlerin hizmet alanlarına göre dağılımlarına bakıldığında, en büyük oranın (yüzde 37,89) “İnsan odaklı sosyal belediyeçilik” başlığı altında belediyelerin sosyal yardımlarını ön plana çıkaran, sosyal belediyeçilik uygulamaları kapsamında geliştirildiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda **i) dar gelirlilere yardım, ii) yaşlılar için bakım evleri, iii) çocuklar, yaşlılar, engelliler, kadınlar ve gençler için yaşanılabilir kentler, iv) kente gelen göçmenleri ve mültecilere belediye bütçesinden yardım kotaları gibi belediyeçilik hizmetlerine yönelik vaat önerileri** sunulduğu dikkat çekmiştir. Bu hizmetler kapsamında 36 adet vaat önerisinin geliştirildiği, bu alanlara yönelik 23 adet somut, takip edilebilir çözümlerin önerildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Sosyal yardım hizmetlerini ve kentsel planlama hizmetlerini, yüzde 20 oranı ile ekonomik kalkınmaya yönelik vaatler takip etmektedir. Ekonomik kalkınmaya yönelik vaatleri yüzde 13,68 oranı ile çevrenin ve doğanın korunmasına yönelik vaatler izlemektedir. Manifesto kapsamında geliştirilen somut vaat önerilerinin tüm listesine Ek 5'te yer verilmiştir.

İYİ Parti'nin 2019 seçim bildirgesi kelimelerine ayrıldığında, toplamda 176 kelime tespit edilmiştir. **Her ne kadar sayfa sayısı açısından diğer metinlerin neredeyse iki katı uzunluğunda olsa da İYİ Parti'nin manifestosu metinden ziyade görsellerin ön planda yer aldığı bir bildirme olarak diğerlerinden ayrılmaktadır.** Metinde en çok öne çıkan kelimeler, kelime bulutları aracılığıyla Şekil5'te analiz edilmiştir. **Ancak kelime bulutlarını yorumlarken bu analizin kısıtlı sayıda bir kelime havuzunu kapsadığını göz önünde bulundurmak gerekmektedir.** Bu analizlere göre, İYİ Parti'nin 2019 seçim bildirgesinde en çok öne çıkan kelimelerin sırasıyla; "belediyeçilik", "iyi", "millet", "seçim", "parti", "kimse", "aziz", "yerel", "şehir" ve "anlayış" olduğu tespit edilmiştir. **“Belediyeçilik” kelimesinin diğer partilerin bildirgelerine kıyasla en fazla İYİ Parti'nin bildirgesinde yer bulması ayrıca dikkat çekmektedir.** Ayrıca, “millet” kelimesinin en fazla oranda yer aldığı bildirme metni olarak İYİ Parti diğer partilerden ayrılmaktadır. Üçlü kelime grupları incelendiğinde, AK Parti'de görüldüğü üzere belirgin bir sloganın üçlü kelime bazında öne çıkmadığı ama İYİ Parti'nin adında da yer alan “iyi” kelimesinin sıfat olarak sloganlaştırıldığı görülmektedir.

Şekil 5 İYİ Parti 2019 Yerel Seçim Manifestosunda geçen kelimelere ait kelime bulutları ve sayılarıyla en çok kullanılan ilk 10 kelime

Kaynak: İYİ Parti 2019 Yerel Seçim Manifestosu, TEPAV analizleri

6. Saadet Partisi Seçim Beyannamesi

Saadet Partisi yerel yönetimler bildirgesine, “Dürüst Belediyecilik” sloganı ile yer vermiştir. Saadet Partisi 26 Ocak 2019’da Yerel Yönetimler Bildirgesini açıkladı. 46 sayfadan oluşan bildirgenin ilk 13 sayfasında Saadet partisi, “dürüst belediyecilik anlayışımız ve temel prensipler” başlığı altında belediyecilik anlayışlarını ifade eden 10 başlık altında temel ilkelerine yer vermiştir. Bu ilkeler şunlardır: **i)** “planlı ve programlı çalışacağız”, **ii)** “iş ehline vereceğiz”, **iii)** “yolsuzluk ve israfa geçit vermeyeceğiz”, **iv)** “belediye mülküne sahip çıkacağız”, **v)** “partizanlık ve ayrımcılık yapmayacağız”, **vi)** “kapımız herkese açık olacak”, **vii)** “yerel ve kültürel değerleri koruyup zenginleştireceğiz”, **viii)** “her işi doğru, hızlı ve estetik biçimde yapacağız”, **ix)** “hesap verebilir ve şeffaf olacağız” ve **x)** “halkımız ile bütünleşeceğiz”. Bildirgenin devamındaki 33 sayfada yerel yönetimlere ilişkin vaatlere yer verilmiştir.

Saadet Partisi bildirgesinde, yerel yönetimlere ilişkin 10 ana başlıkta toplam 70 adet vaat önerildiği tespit edilmiştir. Bildirgede geliştirilen vaatleri kapsayan 10 ana başlık şöyledir: **i)** dürüst, adil ve ilkeli belediyecilik anlayışı - milli görüş **ii)** yönetim, personel ve bütçe, **iii)** imar ve altyapı, **iv)** yerel kalkınma ve istihdam modelleri, **v)** kırsal kalkınma, **vi)** endüstriyel kent modeli, **vii)** ekolojik kent modeli, **viii)** planlı kent, güvenli ulaşım ve hak eksenli kentsel dönüşüm, **ix)** sosyal, kültürel ve hizmet belediyeciliği ve **x)** sağlık, spor ve turizm.

Saadet Partisi’nin bildirgesinde önerilen vaatlerin yüzde 31,43’ünün (22 adet) çözüm odaklı, ölçülebilir ve somut göstergelerle desteklenebilen hizmet önerilerinden oluştuğu tespit edilmiştir. Geri kalan vaatlerin yüzde 68,75’si (48 adet), iyi niyet söylemleri olarak adlandırılabilir niteliktedir. Bu söylemlerin de çözüm odaklı, ölçülebilir göstergelerle desteklenebilen hizmet önerilerini içermediği tespit edilmiştir. Örneğin bildirgede “sosyal, kültürel ve hizmet belediyeciliği” alt başlığı altında toplam 13 adet vaat önerilmiştir. Bu vaatlerden bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

1. Altyapı, yol, kaldırım, çevre temizliği hizmetlerini en iyi şekilde yerine getirmek,
2. Kültürel farklılıkları gören yerel yönetim anlayışı ile çalışmak,
3. Sosyal Belediyecilik ilkesi ile dar gelirli ailelerin sosyal ve kültürel hizmetlere erişimi kolaylaştırmak,
4. Kültürel zenginliğin geliştirilmesi için belediye sınırlarındaki semt kütüphanelerini ve kültür merkezlerini sayıca artırmak.

Bu vaatler sosyal belediyecilik anlayışının yaygınlaştırılması kapsamında geliştirilmiştir. Ancak sunulan vaatlerin ilk 3'ünün bu mekanizmaların **uygulamaya nasıl geçirileceğine yönelik çözüm veya hizmet önerisi içermediği, söylemden öteye gidemediği tespiti yapılmıştır**. Sosyal belediyecilik ve kültürel zenginliğin geliştirilmesi için belirli mekanizmaların teşvik edilmesine yönelik önerilen son vaat ise “**semt kütüphanelerini ve kültür merkezlerini sayıca artırmak**” daha direkt, net, ölçülebilir, somut, takip edilebilir çözüm önerisi sunmaktadır. Tüm başlıklar kapsamında önerilen vaat sayılarına Tablo 6 kapsamında yer verilmiştir.

Tablo 6: Saadet Partisi 2019 Yerel Yönetimler Bildirgesi - toplam vaatler ve somut, ölçülebilir vaat sayısı

Bildirgede ele alınan başlıklar	Toplam vaat sayıları	Ölçülebilir vaat sayısı
Dürüst, adil ve ilkeli belediyecilik anlayışı - milli görüş	6	0
Yönetim, personel ve bütçe	9	3
İmar ve altyapı	8	2
Yerel kalkınma ve istihdam modelleri	9	2
Kırsal kalkınma	3	1
Endüstriyel kent modeli	6	0
Ekolojik kent modeli	7	3
Planlı kent, güvenli ulaşım ve hak eksenli kentsel dönüşüm	6	3
Sosyal, kültürel ve hizmet belediyeciliği	13	5
Sağlık, spor ve turizm	3	2
Toplam	70	22
Toplam Oran (%)	%100	%31,43

Kaynak: Saadet Partisi 2019 Yerel Yönetimler Bildirgesi, TEPAV analizleri

Saadet Partisi'nin bildirgesinde gıda güvenliği, mülteci ve göç sorunu, akıllı belediyecilik, enerji verimliliği gibi önemli hizmetlere yer verilmediği ve bu alanlarda vaat önerilmediği de tespit edilmiştir. Bildirge kapsamında geliştirilen somut vaat önerilerine ait tüm listeye Ek 6'da yer verilmiştir.

Saadet Partisi'nin 2019 seçim bildirgesi kelime dağılımı açısından incelenmek üzere analiz edilememiştir. Parti tarafından çevrimiçi ortamda paylaşılan doküman, içerik kopyalamasına izin vermediği için çalışma kapsamında kullanılan analiz paketleri tarafından işlenememiştir.

7. TKP Yerel Yönetimler için İlkeler

TKP, 2019 yerel seçimleri için bir bildiri veya beyanname hazırlamamıştır. Ancak 24 Şubat 2019'da "Yerel yönetimler için komünist ilkeler" başlığı altında 12 başlık altında temel ilkeler yayımlamıştır. Bu başlıklar şöyledir:

1. *Komünistler için kendi ilkelerini hayata geçirecekleri her belediye düzene karşı, Türkiye devrimine ulaşana kadar savunulması gereken bir mevzidir.*
2. *Komünistler yerel yönetimlerde emekçi halkın refah ve mutluluğunu amaçlar.*
3. *Emekçi halkın sağlıklı ve nitelikli barınma, ulaşım, eğitim, kültür ve dinlenme olanaklarına kavuşması için bütün olanaklar seferber edilir.*
4. *Komünistlerin yerel yönetimlerde hâkim olması, ortaklaşmayı ve birlikteliği güçlendiren bir kültürün geliştirilmesi demektir.*
5. *Komünistlerin yerel yönetimlerdeki çalışmaları uyuşturucu kullanımının yaygınlaşmasına karşı da bir bariyer olacaktır.*
6. *Kadınların eşitliği ve özgürlüğü için olanaklar yaratılacaktır.*
7. *Sağlığın korunması ve geliştirilmesi için çalışmalar yürütülecektir.*
8. *Tüketim ve üretim kooperatiflerinin kurulması emekçi halkın yaşamını kolaylaştıracaktır.*
9. *Komünist belediyeler işçilere karşı patron gibi davranan bir "şirket" olmayacaktır.*
10. *Komünistler, yerel yönetimlerde hizmet yalanıyla kabul ettirilen ve fakat sadece patronların kârını amaçlayan taşeron düzenine son verecektir.*
11. *Komünistler yerel yönetimlerde ırkçılığa, dinciliğe ve mezhepçiliğe geçit vermeyecektir.*
12. *Yerel yönetimlerle gelecekte özgürlüğe ve eşitliğe dayalı toplum hayali arasında bağ kurulur.*

Yerel yönetimler için komünist ilkeler başlığı altında 5 temel çözüm önerisine yer verildiği tespit edilmiştir. Bu çözüm önerileri katılımcılık, çocuk, ekonomik sorunlar ve yoksullukla mücadele gibi hizmetler kapsamında ele alınmıştır.

1. *Belediye sınırlarında yaşayan vatandaşlar, mahalle, semt, okul, işyeri temsilcilikleri gibi kanallarla belediyenin yönetiminde söz sahibi olacaktır,*
2. *Kolay ulaşılabilir ve yaygın bir kütüphane ağı kurmak,*
3. *Mahallelerde işyerleri gözetilerek kreş ve çocuk yuvaları kurmak,*
4. *Belediyelerde sağlık birimleri oluşturmak,*
5. *Bölgenin özelliğine göre üretim ve tüketim kooperatiflerini sayıca artırmak.*

TKP'nin ilkelerinde uyuşturucu ile mücadele, gıda güvenliği, mülteci ve göç sorunu, gibi önemli hizmet alanlarına yer verilmediği ve bu alanlarda vaat önerilmediği de tespit edilmiştir.

TKP'nin 2019 seçim bildirgesi kelimelerine ayrıldığında, toplamda 287 kelime tespit edilmiştir. **Sayfa sayısı açısından diğer metinlerden çok daha kısa olan TKP bildirgesi, kelime sayısı açısından da doğru orantılı olarak daha dar bir kapsama sahiptir. Kelime bulutlarını yorumlarken bu analizin kısıtlı sayıda bir kelime havuzunu kapsadığını göz önünde bulundurmak gerekmektedir.** Bu analizlere göre, TKP'nin 2019 seçim bildirgesinde en çok öne çıkan kelimelerin sırasıyla; "yönetim", "yerel", "halk", "belediye", "emekçi", "düzen", "sağlık", "hak", "hal" ve "hedef" olduğu tespit edilmiştir. **"Yönetim" kelimesinin diğer partilerin bildirelerine kıyasla en fazla TKP'nin metninde yer**

bulması ayrıca dikkat çekmektedir. Üçlü kelime grupları incelendiğinde, TKP'nin “emekçi halkın sağlığı” ifadesine sıklıkla yer verdiği tespit edilmiştir.

Şekil 6: TKP 2019 Yerel Yönetimler için İlkeler metninde geçen kelimelere ait kelime bulutları ve sayılarıyla en çok kullanılan ilk 10 kelime

Kaynak: TKP 2019 Yerel Yönetimler için İlkeler metni, TEPAV analizleri

8. Vatan Partisi'nin Yerel Seçim Bildirgesi

Vatan Partisi'nin Yerel Seçim Bildirgesine, “Tek Seçenek Vatan Partisi” sloganı ile yer vermiştir. Vatan Partisi 3 Şubat 2019'da yerel yönetim seçimlerine ilişkin bildirgesini açıkladı. 16 sayfadan oluşan bildirgenin ilk 3 sayfasında TBMM'de yer alan tüm partilere yönelik eleştiriler yapılmış; kalan son 13 sayfada “*Rant Değil Vatan için Tek Seçenek Vatan Partisi*” söylemi ile yerel yönetimlere ilişkin vaatlere yer verilmiştir.

Vatan Partisi'nin seçim bildirgesinde, yerel yönetimlere ilişkin 12 ana başlık altında vaatlerini önerdiği tespit edilmiştir. Bildirgede, i) milli kent: önce bağımsızlık, ii) demokratik kent: Halk Meclisleriyle yönetim, iii) üretken kent: üretici baş tacı, iv) insancıl kent: önce vatandaş, v) toplumcu kent: önce dayanışma, önce elbirliği, vi) özgür kent: söz halkın, vii) çağdaş kent: önce aydınlanma, viii) doğal kent: önce yeşil, önce mavi, ix) güzel kent: sanatçının güzel eli, x) kadıncıl kent: kadınlar önde, xi) çocuğun ve gençliğin kenti: geleceğimize güvence ve xii) engelsiz kent: engellilere özen, alt başlıkları kapsamında vaatlerin geliştirildiği tespit edilmiştir. Bildirgede önerilen vaatlerin, mevcut uygulamalara yönelik eleştirilerin ardından geliştirildiği ayrıca dikkat çekmektedir.

Vatan Partisi bildirgesinde önerilen vaatlerden sadece 15 adet vaadin çözüm odaklı, ölçülebilir ve somut göstergelerle desteklenebilen hizmet önerilerinden oluştuğu tespit edilmiştir. Geri kalan vaatlerin yüzde 81,48'i (66 adet), iyi niyet söylemleri olarak adlandırılabilir niteliktedir. Bu söylemlerin de çözüm odaklı, ölçülebilir göstergelerle desteklenebilen hizmet önerilerini içermediği tespit edilmiştir. Bildirgenin genelini oluşturan söylemler vaat niteliğinden ziyade; mevcut uygulamalara karşı sert eleştiriler ve söylemler şeklinde ele alınmıştır. Örneğin bildirgede “Milli Kent: Önce Bağımsızlık” alt başlığı altında toplam 2 adet vaat önerilmiştir:

1. *Belediyeleri küresel bağımlılıklardan kurtarıp millileştirmek,*
2. *Belediyeleri emperyalist merkezlere teslim etmemek, Ankara'dan yönetmek.*

Vaat niteliğinde olmayan bu söylemler, bildirmede belirtilen, “Bağımsız Türkiye, millî belediyeçiliğin temelidir” söylemi altında önerilmiştir. Ancak önerilen bu 2 vaat, okuyucuda mevcut uygulamalara yönelik yapılan sert söylemlerin devamı niteliğinde bir etki uyandırmaktadır. Özellikle “Belediyeleri emperyalist merkezlere teslim etmemek, Ankara'dan yönetmek” önermesi, okuyucuda merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki vesayetini kuvvetlendiren bir anlam da yaratmaktadır. Bu durum da yerelliğin doğasına aykırılık oluşturan bir durumu ifade etmektedir. Dolayısıyla her iki önermenin de çözüm odaklı, ölçülebilir göstergelerle desteklenebilen hizmet önerilerini içermediği tespit edilmiştir. Bunun yanında “Bütün kentlerimizi, çağdaş ve aydınlık vatandaşlarımızla aydınlatacağız” amacı altında 2 adet vaat önerildiği dikkat çekmiştir:

1. *Halkevlerinin bütün yönetim ve çalışma kurullarının üyelerinin en az yarısı kadınlardan oluşturmak,*
2. *Kahvelerimizde kitaplıklar kurmak, okumayı ve öğrenmeyi geliştirmek.*

Bu vaatler, detaylarına yer verilme de, diğer önermelere göre daha net, ölçülebilir, somut, takip edilebilir çözüm önerisi şeklinde geliştirilmiştir. Tüm başlıklar kapsamında önerilen vaat sayılarına Tablo 7 kapsamında yer verilmiştir.

Tablo 7: Vatan Partisi 2019 Yerel Yönetimler Bildirgesi - başlıklar, somut, ölçülebilir vaat sayısı

Bildirmede ele alınan başlıklar	Toplam vaat sayısı	Ölçülebilir vaat sayısı
Millî kent: Önce bağımsızlık!	6	0
Demokratik Kent: Halk Meclisleriyle Yönetim	4	2
Üretken Kent: Üretici Baş Tacı	16	4
İnsancıl Kent: Önce Vatandaş	2	0
Toplumcu Kent: Önce Kamu, Önce Elbirliği	2	0
Özgür Kent: Söz Halkın	10	3
Çağdaş Kent: Önce Aydınlanma	6	3
Doğal Kent: Önce Yeşilince Mavi	11	1
Güzel Kent: Sanatçının Güzel Eli	5	0
Kadıncıl Kent: Kadınlar Önde	11	1
Çocukların ve Gençliğin Kenti:	4	1
Engelsiz Kent: Yaşlılara ve Engellilere Özen	4	0
Toplam	81	15
Toplam Oran (%)	%100	%18,52

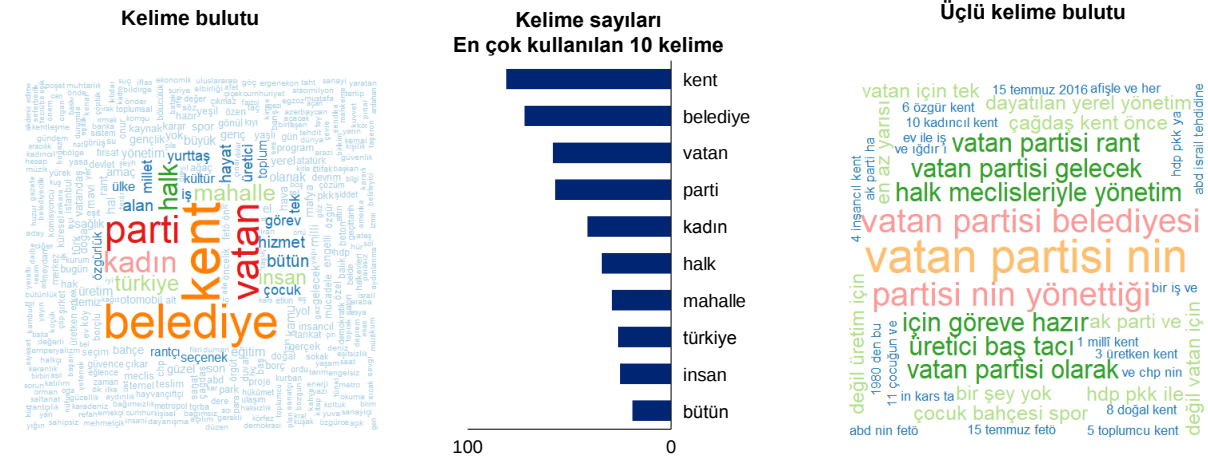
Kaynak: Vatan Partisi 2019 Yerel Yönetimler Bildirgesi, TEPAV analizleri

Vatan Partisi'nin bildirgesinde, ekonomik sorunlar ve yoksullukla mücadele, uyuşturucu ile mücadele, gıda güvenliği, mülteci ve göç sorunu, gibi önemli hizmetlere yer verilmediği ve bu alanlarda vaat önerilmediği de tespit edilmiştir. Bildirge kapsamında geliştirilen somut vaat önerilerine de Ek 7'de yer verilmiştir.

Vatan Partisi'nin 2019 seçim bildirgesi kelimelerine ayrıldığında, toplamda 2214 kelime tespit edilmiştir. Metinde en çok öne çıkan kelimeler, kelime bulutları aracılığıyla Şekil 7'de analiz edilmiştir. Bu analizlere göre, Vatan Partisi'nin 2019 seçim bildirgesinde en çok öne çıkan kelimelerin sırasıyla; "kent", "belediye", "vatan", "parti", "kadın", "halk", "mahalle", "Türkiye", "insan" ve "bütün" olduğu tespit edilmiştir. **Her ne kadar tekil kelimelerde kent ve belediye gibi yerel seçimlere yönelik içerikler yer alsa da üçlü kelime gruplarında yerelden**

ziyade Vatan Partisi'nin kendi ismi çok fazla öne çıkmaktadır. Keza, parti kelimesinin toplam kelimeler içerisinde en çok pay aldığı beyanname de Vatan Partisi'ne ait olan bu bildirgedir.

Şekil 7: Vatan Partisi 2019 Yerel Yönetimler Bildirgesinde geçen kelimelere ait kelime bulutları ve sayılarıyla en çok kullanılan ilk 10 kelime

Kaynak: Vatan Partisi 2019 Yerel Yönetimler Bildirgesi, TEPAV analizleri

Genel Değerlendirme

Katılımcılık mekanizmalarının geliştirilmesi ve belediyelerin her türlü eylem ve işlemlerinin hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkesi gereği vatandaşların bilgisine sunulması, tüm siyasi partilerin ortak vaatleri arasındadır. AK Parti, CHP, İYİ Parti, HDP, DSP ve Saadet Partisi'nin seçim bildirge ve manifestolarında temel olarak, 4 vaatte benzer önermelerin olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan ikisi katılımcılık ilkesi kapsamında önerilen vaatlerdir:

- *Kentlerin geleceğini etkileyecek önemli projelerin, plan değişikliklerinin meslek odalarının, sivil toplum örgütlerinin ve yöre halkının onayından geçmesini sağlamak,*
- *Şehir ve mahalle meclislerini, kent konseylerini yaygınlaştırmak ve ortak karar alma mekanizmalarını güçlendirmek.*

Belediyelerin bütçeleri dâhil olmak üzere her türlü eylem ve işlemlerinin, vatandaşların bilgisine ve onayına sunulması, bütçe toplantıları dâhil olmak üzere meclis toplantılarının canlı olarak yayımlanması, hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkesi gereği AK Parti, CHP, İYİ Parti, HDP, DSP ve Saadet Partisi'nin seçim bildirge ve manifestolarında ortaklaşan diğer vaatler arasındadır.

CHP ve HDP bildirgelerinde toplam 33 başlıkta ortaklaşan vaatler vardır. CHP ve HDP'nin seçim bildirgelerinde katılımcılık mekanizmalarının geliştirilmesi ve belediyelerin her türlü eylem ve işlemlerinin hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkesi gereği vatandaşların bilgisine sunulması vaatleri dışında, 33 başlıkta ortaklaşan vaatler vardır. Bu vaatlerden; yerel üreticinin ve kooperatifçiliğin desteklenmesi, kentsel tarım uygulamalarının geliştirilmesi, organik gübre üretimin teşvik edilmesi, belediyeler bünyesinde kadın, yaşlı, engelli, genç ve çocuklara yönelik merkezlerin kurulması ve kamusal alanlarda ücretsiz internet erişiminin sağlanması ortak vaatler arasındadır. CHP ve HDP bildirgelerinde ortaklaşan vaatlerin tam listesine Ek 8'de ayrıca yer verilmiştir.

CHP, HDP ve İYİ Parti bildirgelerinde; sosyal yardımlar, kentsel altyapı, ulaşım ve toplumsal cinsiyet hizmetleri alanlarında toplam 9 başlıkta ortaklaşan vaatler vardır. CHP, HDP ve İYİ Parti seçim bildirgelerinde katılımcılık mekanizmalarının geliştirilmesi ve belediyelerin her türlü eylem ve işlemlerinin hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkesi gereği vatandaşların bilgisine sunulması vaatleri dışında 9 başlıkta ortaklaşan vaatlere sahiptir: **i)** ücretsiz ulaşım, **ii)** kamusal alanlarda ücretsiz internet erişiminin sağlanması, **iii)** mülteci sorununun çözümü için belediyeler bünyesinde hizmet birimlerinin kurulması, **iv)** muhtaç ve kimsesiz ve yaşlılar için iyi yaşam evlerinin açılması, **v)** yaşlılara ücretsiz muayene, ücretsiz ilaç, gıda, yakacak, nakdi ve aynı yardımların sağlanması, **vi)** kadınların her alanda söz sahibi olabilmeleri için Kadın Eğitim ve Danışma Merkezlerinin açılması, **vii)** kentlerde “Engelsiz Kentler ve Mekânlar” uygulamasını başlatıp engelliler için mekânlar oluşturulması, **viii)** bisiklet yolu, raylı sistem ağlarının sayıca artırılması, **ix)** şiddete uğrayan kadınlar için evler ve kurumlar kurulması. Ortaklaşan vaatlerin sosyal yardımlar, kentsel altyapı, ulaşım ve toplumsal cinsiyet hizmetleri alanlarında gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

AK Parti, Vatan Partisi, TKP ve HDP beyannamelerinde de birbirlerine benzer nitelikte vaatlerin var olduğu tespit edilmiştir:

- Belediyeler bünyesinde sağlık birimleri kurmak ve yaygınlaştırmak TKP ve Vatan Partisi’nin birbirlerine benzer nitelikte vaatlerdir.
- Yerel yönetim yasalarını değiştirmek ve tüzel kişiliğini kaybedip mahalleye dönüşen köylere tekrar tüzel kişiliklerini geri kazandırmak, Vatan Partisi ve HDP’nin benzer nitelikteki vaatlerdir.

Ortaklaşan vaatlerin dışında partilerin seçim bildirgelerine yönelik genel bir değerlendirme yapacak olursak,

AK Parti, manifestosunda geleceğe yönelik vaatlerden ziyade geçmişten gelen başarı tecrübelerine genişçe yer vermiştir. Manifestoda, tarımsal kalkınma, ekonomik sorunlar ve yoksullukla mücadele, toplumsal cinsiyet eşitliği, mülteci ve göç sorunu gibi temel hizmet alanlarına yer verilmediği ve bu alanlara yönelik vaat önerilmediği de tespit edilmiştir.

CHP, neredeyse her hizmet alanına değinmiş, ancak somut, ölçülebilir yöntem önerileri anlamında yetersiz kalmıştır. Örneğin CHP, “Yurttaşların ihtiyaçlarına dönük olmayan gereksiz harcamalara, israfa son vermek” ve “Ekonomik kriz koşulları hayat pahalılığını artırmaktadır. Hayat pahalılığını giderecek tüm tedbirleri almak” gibi ölçülebilir ve somut olmayan, önermelere bildirgesinde sıkça yer vermiştir.

Vatan Partisi, mevcut uygulamalara karşı diğer bildirgelere kıyasla daha sert eleştiriler ve söylemler geliştirmiş, ölçülebilir vaatlere neredeyse yer vermemiştir. Bildirgede yer yer *“İstanbul ve Çanakkale boğazlarının, İzmir Körfezinin, Akdeniz ve Karadeniz kıyılarının balıkları dahi Vatan Partisi adaylarına oy verecekler. Balıklar, ağaçlar ve hayvanlar, Vatan Partisi’nin yönettiği belediyelerde bayram yapacaklar”* şeklinde rasyonel ifadelerden uzak değerlendirmelere yer verildiği tespit edilmiştir.

İYİ Parti, yerel yönetimlere ilişkin birçok hizmet alanına değinmiş ve diğer partilere oranla İYİ Parti’nin manifestosunda somut, göstergelerle desteklenebilen hizmet önerilerine daha çok yer verilmiştir. Ancak bildirgesinde göçmenler ve mülteciler sorunu, “Güvenli İyi Kentler” başlığı altında tartışılmış ve mülteci sorununun çözümü ya da entegrasyonundan ziyade,

göçmen ve mültecilerin toplumun sağlığını, huzurunu ve güvenliğini tehdit eden bölgesel yerleşimleri oluşturduğu algısının daha çok yaratıldığı dikkat çekmiştir.

HDP, birçok hizmet alanına değinmesine rağmen; aynı veya farklı başlıklar altında vaatlerde çok fazla tekrara yer vermiştir. Bildirgede toplam 10 başlık ve 22 maddede birbirini tekrar eden ya da aynı anlama gelen vaatlere yer verildiği tespit edilmiştir.

DSP, bildirgesini somut ve ölçülebilir vaatlerle desteklemiş olsa da; ekonomik sorunlar ve yoksullukla mücadele, uyuşturucu ile mücadele, toplumsal cinsiyet eşitliği, mülteci ve göç sorunu, kadın, genç, engelli, yaşlı ve çocuklara yönelik faaliyet alanları gibi önemli hizmetlere yer verilmediği ve bu alanlarda vaat önerilmediği de tespit edilmiştir.

Saadet Partisi, bildirgesinde ölçülebilir göstergelerden çok söylemlere yer verdiği, gıda güvenliği, mülteci ve göç sorunu, akıllı belediyecilik, enerji verimliliği gibi önemli hizmetlere yer verilmediği ve bu alanlarda vaat önerilmediği de tespit edilmiştir.

TKP, yerel yönetimler için komünist ilkeler başlığı altında 5 temel çözüm önerisine yer verdiği tespit edilmiştir. Bu çözüm önerileri katılımcılık, çocuk, ekonomik sorunlar ve yoksullukla mücadele gibi hizmetler kapsamında ele alınmıştır.

Sonuç

Yerel seçim bildirgeleri, partilerin ve yerel yönetimlerin yol haritaları niteliğindedir. Bu bildirgelerin vatandaşlar için yerel nitelikli hizmetlere yönelik, oy verme sürecinde önemli bir kaynak niteliğinde olması gerekmektedir. Ancak Türkiye’de hem yerel seçimler hem de seçim bildirgeleri, yerel koşulların niteliğinden gün geçtikçe uzaklaşmakta; yerel seçimler genel seçimler niteliğinde geçmekte, bildirgelerde bu seçimlerin bir ön provasını oluşturmaktadır.

Partilerin yerel yönetim vizyonu daha çok seçim dönemlerinde tartışılır ve seçimi kazanan partilerin dışındaki adayların projeleri çoğu zaman bir sonraki seçime kadar gündeme gelmez. Hatta seçimi kazanan partilerin bile projelerinin seçim sonrası dönemde ne kadar uygulandığı bilinmez, önerilen projelerin de şehirlerin sorununu ne denli çözdüğü fazlaca tartışılmaz. Kısacası mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlara yönelik projelerin konuşulması ve yerel koşulların tartışma gündemi yaratması beklenen yerel seçimler ve onun yol haritasını oluşturan bildirgeler ya da strateji belgeleri; daha çok ülke gündeminin ve seçimlerin gölgesinde kalmaktadır.

Tablo 8: Tüm partilerin seçim bildirgelerinde toplam vaat, somut, ölçülebilir vaat sayısı ve oranları

Partiler	Toplam vaat sayısı	Ölçülebilir vaat sayısı	Ölçülebilir vaat oranı
AK Parti	56	9	%16,07
CHP	239	83	%34,73
DSP	22	17	%77,27
HDP	326	155	%47,54
İYİ Parti	95	55	%57,89
Saadet	70	22	%31,43
Vatan	81	15	%18,52
Toplam	889	356	%40,04

Bu çalışmada da bir genel seçim havasında gerçekleşen yerel seçim bildirgelerinin ayrıntıları incelenmiş, vaatlerin ne kadar ölçülebilir olduğu sorusuna yanıt aranmıştır. Ancak vaatlerin ve önerilen projelerin ölçülebilir ve somut önermelerden çok uzak olduğu görülmektedir. Tablo 8’de de görüleceği üzere önerilen toplam vaatlerin yalnızca yüzde 40’ı somut ve ölçülebilir projelerden oluşmaktadır. Geri kalan yüzde 60’ı söylemlerden oluşmaktadır. Sonuç olarak bildirgelerin yerel ve ortak nitelikteki ihtiyaçlara yönelik proje ve vaatlerden çok; siyasi boyutta ve ideolojik endeksli bir şekilde partilerin seçim yarışında kendilerine yönelik iyi niyetli söylemlerini ifade ettiği bir belge niteliğinde olduğu tespit edilmiştir.

Bitirirken, seçimlerin dinamik bir süreç olduğunu unutmamak gerekir. Dolayısıyla tek başına bu beyannameler, partilerin kentlere ilişkin yerel ölçekli sorunlarını ele almaktan öte; ulusal ölçekte yerel hizmetlere yönelik vaatleri ve projeleri kapsar. Kentlerin yerel ölçekteki sorunlarına yönelik daha ayrıntılı vaatler ve projeler, başta o yörenin medya organları olmak üzere, basın ve yayının yazılı, işitsel ve görsel iletişim araçları tarafından paylaşılmakta ve kamuoyuna servis edilmektedir. Dolayısıyla oy verme sürecinde seçim beyannamelerinin yanında; yerel ölçekte paylaşılan tüm vaat ve projeler de seçmen kararında etkili olan diğer önemli araçlardır.

KAYNAKÇA

- AK Parti Yerel Seçim Manifestosu, 28 Ocak 2019.
- CHP Yerel Seçim Bildirgesi, 10 Şubat 2019.
- DSP Yerel Yönetimler Bildirgesi, 25 Şubat 2019.
- HDP Seçim Bildirgesi, 16 Şubat 2019.
- İYİ Parti Seçim Manifestosu, 13 Şubat 2019.
- Polat, Cihan, Gürbüz, Esen, İnal, Mehmet Emin (2004), Hedef Seçmen Siyasal Pazarlama Yaklaşımı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Saadet Partisi Seçim Beyannamesi, 26 Ocak 2019.
- Türkiye Komünist Partisi, Yerel yönetimler için ilkeleri, 24 Şubat 2019.
- Vatan Partisi Yerel Seçim Bildirgesi, 3 Şubat 2019.
- Zargan Bilgin, O. (2016). Biçimbilimsel Bakımdan Karmaşık Türkçe Kelimelerin İşlenmesinde Frekans Etkileri (yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
http://st2.zargan.com/public/resources/turkish/frequency_effects_in_turkish.pdf
http://st2.zargan.com/duyuru/Zargan_Turkce_Dilbilimsel_Veritabani.html

EKLER

EK-1: AK Parti Manifestosu, hizmetler, somut, ölçülebilir vaat önerileri

Hizmetler ve Başlıklar	Somut, ölçülebilir vaat önerileri
Kentsel planlama	1. Kentin geleceğini etkileyecek önemli projelerin, plan değişikliklerinin meslek odalarının, sivil toplum örgütlerinin ve yöre halkının onayından geçmesini sağlamak. 2. Millet kıraathanelerini mahalle düzeyine kadar yaygınlaştırmak.
Çevre ve doğa koruma	1. Millet Bahçelerini her şehirde yaygınlaştırmak. 2. Doğanın korunması için Sıfır Atık Projesini yaygınlaştırmak.
Katılımcılık	1. Belediyelerden hizmet alan vatandaşlar için bir “Şehirli Hakları” bildirgesini hazırlamak. 2. Belediye sınırları içinde yaşayan herkesin katılımıyla toplanacak Şehir Meclislerini sayıca artırmak ve ortak karar almak. 3. Belediye Meclisi toplantılarının ve belediye ihalelerinin canlı yayın dâhil, herkese açık şekilde yapmak.
Sosyal belediyecilik	1. Aile Danışma ve Yaşam Merkezleri, Kadın ve Gençlik Merkezleri, Spor Merkezleri, Kültür ve Sanat Merkezleri, Engelli ve Yaşlı Merkezleri gibi hizmet binalarını sayıca artırmak.
Belediye bütçesinde tasarruf ve şeffaflık	1. Belediye bütçelerinin kullanımına ilişkin her türlü faaliyetin vatandaşın kullanımına açık ve erişebilir kılmak için bir yöntem geliştirmek ve yürütmek.

EK-2: CHP Seçim Bildirgesi, hizmetler, somut, ölçülebilir vaat önerileri

Hizmetler ve Başlıklar	Somut, ölçülebilir vaat önerileri
1. Demokratik ve etkin yönetimin, bir arada huzurlu yaşamın güvencesi olacağız!	
1.3. Katılımcı yerel yönetimler	1. Kentin geleceğini etkileyecek önemli projelerin meslek odalarının, sivil toplum örgütlerinin ve yöre halkının onayından geçmesini sağlamak. 2. Doğrudan demokrasinin işler hale geçebilmesi için “Mahalle Konseyleri”, “Semt Meclisleri” gibi girişimleri teşvik etmek. 3. Yerelde karar alma süreçlerinde etkili olabilmeleri için muhtarların Belediye Meclisi toplantılarına aktif katılmalarına olanak sağlamak. 4. Muhtarların daha iyi hizmet sunabilmeleri için hizmet binası ve personel desteği gibi altyapı hizmetleri sunmak.
1.4. Şeffaf yönetim kültürü	1. Yerel yönetimlerin seçilmiş karar organlarının malvarlığını düzenli olarak kamuoyu ile paylaşılacak. 2. Belediye meclis toplantılarını internetten canlı yayınlamak ve ihaleler, bütçe uygulama sonuçlarını vatandaşların sürekli erişimine açık tutmak.
1.5. Hesap veren yerel yönetimler	1. Belediye hizmetlerinin geliştirilmesi ve kalitesinin artırılması konusunda, Kamu Denetçiliği Kurumu’nun tavsiye kararlarına uymak.
2. Hayat Pahalılığına Son Vereceğiz, Çokça Üreteceğiz ve Hakça Bölüşeceğiz!	
2.1. Hayat pahalılığına son	1. Vatandaşların eğitim, sağlık ve barınma harcamaları üzerindeki yükü hafifletmek için, kurslar, kreşler ve yurtlar açılacak; kırtasiye ve ulaşım destekleri, evde bakım hizmetleri vb. destekler sağlamak.
2.3. Yoksullukla mücadele	1. Yoksul ve dar gelirli ailelerin yaşadığı bölgeler başta olmak üzere, imkân dâhilindeki tüm bölgelerde, çalışan ebeveynleri rahatlatacak ve çocuğun sağlıklı gelişimine hizmet edecek, çocuk yuvaları ve kreşler açmak. 2. Çocuklara bilim ve teknolojiyi sevdirmek; tarihsel ve kültürel değerlerimize aidiyeti güçlendirmek için ücretsiz sinema, tiyatro gibi faaliyetler düzenlemek.
2.4. Tarımsal üretim ile kırsalın yeniden canlandırılması	1. Üretim yapacak çiftçilere bedava tohum, fide ve fidan vermek. Ekim, yetiştirme, ilaçlama, gübre kullanımı, aşılama, ürün toplama gibi bütün aşamalarda üreticilere bedava mühendislik desteği ve danışmanlık hizmeti sağlamak. 2. Doğal ve organik tarımsal ürün, sebze ve meyvelerin kent içi pazarlara aracısız ulaşmasını sağlamak.
2.5. Adil ve katılımcı bütçe	1. Belediye bütçelerinin kullanımına ilişkin karar alma süreçlerinde, kent ve mahalle konseylerinin taleplerini dikkate almak. 2. Adil ve katılımcı bütçe uygulamaları ile her yurttaşın mahallesinde gördüğü sorunlara yönelik çözümler geliştirmesini ve bunları projelendirerek belediye bütçesinden kaynak almasını teşvik etmek.
3. Sürdürülebilir Kentler Oluşturacağız, Ortak Zenginliklerimizi Geliştireceğiz!	
3.1.1. Afet riski azaltılmış, güvenli kentler	1. Deprem master planlarına uygun ve güvenli yerleşimler oluşturmak. 2. Kentsel dönüşümü, arazi değerine göre değil; bilimsel veriler ile ortaya konmuş afet riskli bulunan alanlarda gerçekleştirmek.
3.2.1. Doğanın korunması,	1. Atık su arıtma tesislerinden çıkan suların yeniden kullanımı için sistem geliştirmek.

YEREL YÖNETİMLER İÇİN SİYASİ PARTİLERİN SEÇİM BEYANNAMELERİ NELER VAAT EDİYOR?

Hizmetler ve Başlıklar	Somut, ölçülebilir vaat önerileri
Enerji verimliliğinin sağlanması	2. Belediyelerin hizmet alanına giren sanayi bölgelerinde endüstriyel atık su hatlarıyla yağmur suyu hatlarının ayrılması konusunda çalışmalar yapmak. 3. Organik atıklardan elektrik enerjisi elde etmek için uygun olan yerlerde biyogaz enerji tesisleri kurmak. 4. Tarım ilaçları ve suni gübrelerin doğru kullanılması konusunda teşvik edici kampanyalar düzenlemek.
3.2.2. Sağlıklı kent, temiz çevre	1. Çevreye zarar veren siyanür gibi yöntemlerle madencilik faaliyetlerinin yapılmasına izin vermemek. 2. Üretici pazarlarını ve organik ürün pazarlarını sayıca artırmak. 3. Kent bostanları, hobi bahçeleri gibi kentsel tarım uygulamalarını yaygınlaştırmak.
3.2.3. Atık üretiminin azaltılması	1. Mahallelere cam, metal, plastik ve evsel atık ayrıştırma konteynerleri yerleştirmek. 2. Katı atıkların kaynağında ayrıştırılması konusunda, düzenli kampanyalar ve özendirici etkinlikler düzenlemek. 3. Geri kazanım tesisleri kurmak. 4. Belediyelerin desteği ile mahallelerde, elektrik-elektronik, terzi ve sıhhi tesisat gibi faaliyet alanlarında tamir atölyeleri kurmak. Atık üretimini azaltacak tamir atölyeleri kurmak.
3.2.4. Hayvan haklarının korunması	1. Belediyeler bünyesinde, hayvanların refahını sağlayan barınaklar, tedavi ve yeniden canlandırma merkezleri, hayvan hastaneleri kurmak. 2. Gönüllü vatandaşlarla sokak hayvanlarının sahiplendirilmesine yönelik etkinlikler ve kampanyalar düzenlemek. 3. Hayvanların kapatılmasına sebep olan hayvanat bahçelerini kaldırmak. 4. Hayvanlara karşı şiddet, hayvan hakları ve hayvan sevgisi gibi konularda çocukların katılabileceği eğitim çalışmaları düzenlemek.
3.3. Ucuz, kaliteli ve doğayı kirletmeyen toplu taşıma	1. Belirli caddeleri, sokakları, kaldırımları, metroları ve demiryolu ağlarını, otobüs duraklarını ve aktarma merkezlerini; yaya öncelikli ve engelsiz mekânlar olarak yeniden tasarlamak. 2. Kentlerde, raylı sistemlerin geliştirilmesi için gerekli tüm yatırımları önceliklendirmek. 3. Toplu taşıma ücretlerini düşürmek. 4. Toplu taşıma sorununu çözerek, otopark olarak kullanılan alanların bazılarını park olarak yeniden düzenlemek. 5. Kent içinde güvenli ve sürekliliği olan bisiklet yolları yapmak. Karayollarına bisiklet kullanımına uygun hale getirmek ve bisiklet park noktalarını yaygınlaştırmak.
3.4. E-belediyecilik ve akıllı kentler	1. Kentlerde çok sayıda yurttaşı etkileyecek olan projeler için, e-belediyecilik uygulamaları ile yurttaşlara danışmak. 2. Kent içi ulaşım, enerji şebekeleri, çöp toplama ve teknik altyapı, sosyal hizmetler ve kültürel faaliyetler gibi hizmetleri bütünleştirilmiş bir biçimde elektronik ortamdan sağlamak. 3. Öncelikli olarak yoksul ve dar gelirli yurttaşların yoğun olarak yaşadığı bölgelerde, diğer kent merkezlerinde, meydanlarda, parklar ve diğer kamusal mekânlarda, ücretsiz, kablosuz internet hizmeti sunmak.
3.5. Gıda güvenliği ve sağlıklı beslenme hakkı	1. Yurttaşlara, gıda güvenliği ve bilinçli gıda tüketimi eğitimler vermek. 2. Pazar yeri planlamasında gıda güvenliği ölçütlerini dikkate almak ve organik pazar sayısını artırmak.

Hizmetler ve Başlıklar	Somut, ölçülebilir vaat önerileri
	3. Kentlerdeki atıl alanları tespit ederek, sağlıklı gıda üretim alanlarına dönüştürmek. 4. Tarım topraklarının korunmasını ve tarımsal üretimin teşvik edilmesini temel alan imar planları hazırlamak. 5. Belediye birimleri tarafından, mutfak atölyeleri oluşturmak. Bu atölyelerde, çocuklar başta olmak üzere tüm aileye, evde sağlıklı yiyecek hazırlama, saklama ve pişirme teknikleri gibi konularda, uygulamalı eğitim vermek.
3.5.1. Temiz su hakkı	1. Hangi faaliyetlerin, işletmelerin ya da kurumların sularında ne ölçüde kirliliğe yol açtığını belirleyebilmek ve gereken önlemleri alabilmek için, ülke genelinde yürütülecek araştırma ve denetleme çalışmaları yapmak.
3.5.2. Doğal tarım ve kooperatifler	1. Tüketim kooperatifleri kurulmasını ve tarım ürünlerinin internetten satışını desteklemek için sistem geliştirmek. 2. Özellikle kadınların ve gençlerin ürünlerini rahatlıkla satabilmelerini sağlayacak ortak alanlar, pazarlar oluşturmak. 3. Kooperatiflerin ürünleri için işleme, paketleme ve satış yerleri oluşturmalarını sağlamak. 4. Belediyelerde tüketilen gıda ürünlerini küçük üreticilerden ve kooperatiflerden satın almak. 5. Belediye sınırlarındaki meraları ıslah edip, yurttaşların kullanımına sunmak. 6. Belediyelerin bölgelerindeki üretim kooperatiflerinden ürün alarak bunların yoksul ve dar gelirli yurttaşlara ücretsiz dağıtılmasını sağlamak. 7. Belediyelerin yerel üreticilerden ve kooperatiflerden gıda ürünleri alması ve bunların satışını gerçekleştirecek marketler kurmak.
3.6.1. Gençlerin katılımı	1. Üniversite öğrencileri başta olmak üzere, tüm öğrencilerin barınma ve beslenme sorunlarına çözüm oluşturmak amacıyla, ihtiyaç olan yerlerde öğrenci yurtları ve yemekhaneler kurmak. 2. Üniversite öğrencilerinin yoğun olduğu yerlerde ortak çamaşırvane kurmak. 3. Belediyeler bünyesinde Gençlik Merkezleri ve Gençlik Kültür Merkezleri kurmak. 4. Kentin gelişimine yönelik yenilikçi fikirler geliştirmesi için, belediyelerde gençlerin katılacağı proje atölyeleri düzenlemek.
3.6.2. Çocuk dostu kentler	1. Belediyelerde, Çocuk Konseyleri veya Çocuk Meclisleri kuruluşlarını tamamlamak. 2. Çocukların fikirlerini dikkate alarak yeşil alanlar, çocuk oyun alanları yapmak.
3.6.3. Kentlerde toplumsal cinsiyet eşitliği	1. Belediyeler tarafından tüm kentlerde, kadınlara özel sağlık kuruluşları, kültür merkezleri, sığınma ve dayanışma evleri kurmak. 2. Belediye bünyesinde ev hanımlarının, mahalle ölçeğinde projeler ve seminerler gerçekleştirmesini sağlamak. 3. Kadınların istihdamını artırmak için meslek edindirme kurslarını sayıca artırmak, kreşler açmak.
3.6.4. Herkes için spor, sağlıklı toplum	1. Belediye sınırlarındaki her mahallede en az 1 tane park ve çocuk oyun alanı yapmak. 2. Semtlerde küçük kapasiteli kapalı spor tesisleri yapmak ve buraları ücretsiz kullanıma açmak. 3. Semt sahalarının kurulması, yerel amatör kulüplerin desteklenmesi için belediyelerin spor müdürlüklerini görevlendirmek. 4. Şeker hastalarının kullanabileceği, 25 dakika terleme seviyesine yeterli uzunlukta rotalardan oluşan yürüyüş parkurları

YEREL YÖNETİMLER İÇİN SİYASİ PARTİLERİN SEÇİM BEYANNAMELERİ NELER VAAT EDİYOR?

Hizmetler ve Başlıklar	Somut, ölçülebilir vaat önerileri
	kurmak. 5. Belediyeler tarafından spor yapan yurttaşlara yönelik olarak doktor ve diyetisyen kontrolü hizmeti vermek. 6. Çocukların hastalıklara ve hastalık risklerine karşı aşılması için belediyeler tarafından aydınlatıcı seminerler düzenlemek.
3.6.5. Yaşlılara duyarlı kentler	1. Yaşlılara yönelik projelerin geliştirilmesinde, danışmanlık hizmeti vermek üzere, belediyeler bünyesinde Kıdemli Yurttaş Konseyleri kurmak. 2. Yaşlı yurttaşların değişen teknolojilere uyum sağlayabilmeleri için belediyelerimizde kısa süreli ve amaca yönelik eğitim programları düzenlemek. 3. Belediyeler tarafından yaşlı yurttaşların katılacağı, tarihi ve turistik geziler düzenlemek. 4. Belediyelerin bünyesinde yaşlılara yönelik kurslar açmak. 5. Tüm kentlerde gündüz yaşlı bakımevleri açmak.
3.6.6. Engelsiz kent, engelsiz toplum	1. Engellilerin kullanabilecekleri toplu taşıma araçlarını yaygınlaştırmak. 2. Engelli çocuklar için kreş ve eğitim merkezlerinin sayısını artırmak. 3. Engelli yurttaşların spor yapmaları ve sosyal etkinliklere katılmaları için gerekli tesisler açmak.
3.6.7. Göç sorununa duyarlı yerel yönetimler	1. Tüm belediyelerde, göçmen büroları açmak, projeler yürütmek. 2. Göç konusunda araştırmalar yürüten akademik birimler ve sivil toplum kuruluşları ile düzenli toplantılar gerçekleştirmek. 3. Ülkesine dönüş kararı vermiş göçmenlere, dönüş süreçlerine ilişkin hukuki, mali ve psikolojik destekler vermek.
3.6.8. Uyuşturucuyla mücadele	1. Belediyeler tarafından, uyuşturucu ve zararları konusunda aileleri bilinçlendirecek seminerler düzenlemek. 2. Uyuşturucuya karşı danışmanlık ve takip merkezlerinin sayısını artırmak. 3. Belediyelerin uzman personelinin, gençlerimizi ve çocuklarımızı uyuşturucudan korumak için tüm okullarda seminerler vermesini sağlamak.
3.7. Bir arada yaşama kültürünün oluşturulması	1. Belediyeler tarafından düzenlenen kültürel, sanatsal ve eğitsel faaliyetlerin etkilerini ölçen araştırmalar yürütmek. 2. Bir arada yaşama kültürünü, aktif yurttaşlığı, demokratik ve katılımcı değerleri geliştiren internet gazeteciliği, sosyal medya vb. üretmek ve eleştirel medya okuryazarlığı etkinlikleri düzenlemek.

EK-3: DSP Yerel Yönetimler Bildirgesi, hizmetler, somut, ölçülebilir vaat önerileri

Hizmetler ve Başlıklar	Somut, ölçülebilir vaat önerileri
Sevgikent	1. Her kente, bir yardımlaşma fonu ve insanlık sevgi merkezi kurulması, misafirlik, imece ve yardımlaşma uygulamaları canlandırmak.
Halkkent	1. Katılımcılığın kapsamının genişletilmesi, Sivil Toplum Kuruluşları ve meslek odalarının mahalle kurullarının karar alma ve denetleme mekanizmalarında aktif görev almalarını sağlamak. 2. Ulaşımda, toplu taşıma ve yaya öncelikli Yeşil Ulaşım sistemi kurmak ve öğrencilere ücretsiz ulaşım imkânları getirmek. 3. Dar ve orta gelirli yurttaşların konut edinmelerini sağlayan Halk Konut sistemleri yapmak. 4. Her kentte Kent Konseylerinin yanı sıra Mahalle Halk Merkezleri kurmak.
Bilimkent	1. Her kentte bilimsel ve teknolojik alt yapının kurulması, o bölgenin sorunlarına çözüm üreten bir Araştırma Merkezi kurmak. 2. Her kentte Kent Bilim Merkezleri kurmak.
Doğalkent	1. Sokak hayvanlarının, bakımını sağlayacak birimler oluşturmak. 2. Doğal yaşam projeleri, ekoturizm, kentsel kırsal parklar, biyoçeşitlilik projeleri, doğa eğitimi, doğal tedaviler, doğal gıda üretimlerini hayata geçirmek. 3. Her kentte biyoparklar ve doğa araştırma ve geliştirme merkezleri kurmak.
Kültürkent	1. Her kentte yerel kültür ve sanat merkezleri kurmak.
Hukukkent	1. Belediyenin her türlü faaliyetlerinin şeffaf bir şekilde gözlenmesi için sistem kurmak.
Üretkent	1. Kent Kültür Turizmi, Kent Yerli Enerji Üretimi, Kent Doğal Gıda Üretimi Sistemi, Kent Yerli Sanayi Merkezi, Kent Çiftlikleri Projesi, Kent Tarımsal Kalkınma Projeleri yapmak ve uygulamak.
Güneşkent	1. Güneşkent planlaması, Güneş Mimarisi uygulaması, güneşle ısıtma ve soğutma, güneşle eko gıda üretimi, biyoenerji, rüzgâr santralleri, eğitim ve eğlence amaçlı Güneş-Parklar kurmak. 2. Her kentte güneşle üretim merkezi kurmak.
Köykent	1. Köye dönüş projesi yapmak (Kırsal Güneş projeleri uygulamak, Eko turizm projeleri yapmak, vb.) Soğuk iklim bölgelerinde, Güneş Serası uygulamaları başlatmak.
Teknokent	1. Her kentte yerli teknoloji geliştirme merkezi kurmak.

EK-4: HDP Seçim Bildirgesi, hizmetler, somut, ölçülebilir vaat önerileri

Hizmetler ve Başlıklar	Somut, ölçülebilir vaat önerileri
Birlikte karar vereceğiz birlikte yöneteceğiz	1. Kent Meclisleri, Kent Forumları, Mahalle Meclisleri, Köy Meclisleri, Kadın Meclisleri, Gençlik Meclislerini yaygınlaştırmak. 2. Stratejik planları; eşitsizlik ve yoksullukla mücadele, kadın, gençlik, çocuk, ekoloji, kültür ve sanat, yerel ekonomiyi güçlendirme, imar ve şehircilik, ulaşım, halk sağlığı, engelliler, yaşlılar, inançlar ve azınlıklar gibi konularda düzenlenecek kent forumlarının katkısıyla hazırlamak. 3. Belediye meclis toplantılarını internetten canlı yayınlamak, ihale ve bütçe uygulama sonuçlarını vatandaşların sürekli erişimine açık tutmak. 4. Kentin geleceğini etkileyecek önemli projelerin meslek odalarının, sivil toplum örgütlerinin ve yöre halkının onayından geçmesini sağlamak.
Bütçe halkındır, halkla birlikte yapacağız	1. Bütçenin hangi hizmet alanlarında ve ne şekilde kullanılacağına sivil toplum kuruluşları, halk meclisleri, demokratik kitle örgütleri ve bütün toplumsal kesimlerle birlikte karar vermek ve uygulamak. 2. Bütün hizmetleri çok dilli sunmak. 3. Belediyelerin gelir-gider kalemlerini belediye binaları ve kentin çeşitli yerlerinde panolara asmak ve duyurmak.
Yerel ekonomiyi güçlendireceğiz	1. Yerel kaynakların refahı artıracak biçimde kullanılması için Belediyeler bünyesinde Ekonomi Koordinasyon Kurulları kurmak. 2. Yerel üretimin canlandırılması ve ekonomik yaşamın gelişimine katkı sağlanması için belediyelerde kurulan Yerel Ekonomiyi Geliştirme Müdürlüğü ve Daire Başkanlığı gibi birimleri yaygınlaştırmak. 3. Doğal ve organik tarımsal ürün, sebze ve meyvelerin kent içi pazarlara aracısız ulaşmasını sağlamak. 4. İşyeri açan kadınların ödeyeceği harç ve vergilerde yüze 50 indirim yapmak. 5. AVM'lere karşı sosyal, işlevsel ve kentsel mekânları planlayarak, geleneksel çarşılar tasarlamak ve uygulamak. 6. Meslek edinme kursları ile el sanatları, pazarlama, kooperatifçilik gibi konularda yaygın eğitimler vermek ve bu kurslarda kadınlara ve dezavantajlı gruplara öncelik tanımak. 7. Belediyenin yaptığı her türlü satın alımlarda ve ihalelerde yerel kooperatiflere, esnaflara ve şirketlere öncelik vermek.
Yoksullukla mücadele edeceğiz	1. Kentin bütün dinamikleri ile ortak çalışmalar yapacak, Yoksullukla Mücadele Dernekleri'ni kurmak. 2. İhtiyaç sahiplerine sıcak yemek götürmek için "dayanışma mutfakları" açmak ve mobil araç uygulamalarını çoğaltmak. 3. Gıda ve giyim bankaları uygulamalarını yaygınlaştırmak.
Doğal ve ucuz gıdaya erişimi artıracacağız	1. Belediyeler bünyesinde Sağlıklı Gıda Birimi ile yurttaşlardan gelen şikâyetlerin hızla değerlendirilmesini ve işyerlerinin denetlenmesini sağlamak. 2. Hijyen koşullarını yerine getiren işletmelere Beyaz Bayrak verme uygulamasını yaygınlaştırmak. 3. Halka sağlıklı gıda temin edebilmek için doğal ürün pazarlarını ve kent bostanlarını sayıca yaygınlaştırmak. 4. Organik gübre üretimi ve kullanımını artırmak için belediyeler tarafından üreticiye destek sunmak. 5. Beslenme ve güvenli gıda tüketimi konusunda eğitimler vermek.

YEREL YÖNETİMLER İÇİN SİYASİ PARTİLERİN SEÇİM BEYANNAMELERİ NELER VAAT EDİYOR?

Hizmetler ve Başlıklar	Somut, ölçülebilir vaat önerileri
	6. Eko-gıda kodeksini (veri tabanı) oluşturmak ve uyumsuz ve sağlıksız besinlerin satışını engellemek.
Topluma yatırım yapacağız	1. Belediyelerin sosyal harcamalara dönük insan ve mali kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması için denetim mekanizmalarını geliştirmek. 2. Şehir dışından tedavi amaçlı kent ve ilçe merkezlerindeki hastanelere gelen yoksul hasta ve refakatçilerine tedavi süreleri boyunca kalabilecekleri misafirhaneler yapmak. 3. Halk ekmek fabrikalarının sayısını ve üretimini artırmak. 4. Her büyükşehir belediyesinde 'Diyarbakır Sümerpark' gibi çocuk, genç, yaşlı, engelli ve ihtiyaç sahibi yurttaşların eğitim, eğlence, rehabilitasyon ve kaynaklara ulaşımını sağlamak için sosyal hizmetler kampüsü kurmak. 5. Evsiz olan yurttaşların yaz-kış barınma ve beslenme ihtiyaçlarının karşılanması için misafirhanelerin ve aşevlerinin kapasitelerini artırmak. 6. Risk grupları için hukuki ve psikolojik yardım büroları açmak. 7. Göç ve afet gibi olağanüstü durumlarda krizi yönetebilecek kapasiteye sahip Kriz Koordinasyon Merkezleri kurmak.
Kadın özgürlükçü belediyeciliği yaygınlaştıracacağız	1. Belediyeler bünyesinde kadın politikalarının etkin uygulanabilmesi için Kadın Politikaları Daire Başkanlıkları ile Kadın Politikaları Müdürlüklerini açmak. 2. Belediyeler bünyesinde belediye kadın meclisleri, "kadın kurulları" ve "Kadın-Erkek Eşitlik Komisyonları"nı geliştirerek yaygınlaştırmak. 3. Kadın çalışmalarını daha etkin ve kapsayıcı bir şekilde yürütebilmek için ayrı bir kadın bütçesi oluşturmak. 4. Yerel hizmet sunumundaki mevcut eşitsizlikleri, ihtiyaçları ve öncelikli müdahale alanlarını tespit etmemizi sağlayacak "Yerelde Kadın Profili" çalışmasını hayata geçirmek. 5. Belediyeler bünyesinde Kadın Proje ve Ar-Ge birimlerini kurmak, kadın çalışmalarının yer aldığı Özgür Kadın Yerel Yönetimler bülteni çıkarmak. 6. Belediyeler bünyesinde kadın istihdamını artırmaya dönük çalışmalar yürütecek "Kadın İstihdamı Geliştirme Merkezleri"nin (KİGEM) sayısını artırmak. 7. Sendikalarla yapılacak toplu iş sözleşmelerine kadına yönelik şiddet uygulayan çalışanlara yaptırım içeren hükümler eklemek. 8. Bütün belediyelerin Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Şartnamesi'ni (CEMR) imzalamasını sağlamak.
Kentleri ayrımcılıktan, eşitsizlikten, cinsiyetçilikten arındıracağız	1. İmar planlarında kadın kamusal alanları ve ekolojik alanlarını planlamak ve oluşturmak. 2. Kadınlara yönelik kütüphane, sergi salonu park, pazar alanı, mor marketler, meydanlar inşa etmek. 3. Toplumsal bilgi ve deneyimlerin paylaşılacağı ve aktarılacağı Kadın Bilge Evleri kurmak. 4. Kadınların hem çalışma yaşamına hem de kamusal yaşama özgürce katılabilmeleri için, her mahalleye ulaşılabilir, ücretsiz, anadilde eğitim ve 24 saat hizmet veren kreşler açmak. 5. Mesleki eğitim kurslarımızla kadınların farklı mesleki alanlarda istihdam edilmelerinin sağlamak ve kursları sayıca artırmak. 6. Kent dışından ve köylerden gelen kadınların ihtiyaçlarını güvenli bir şekilde karşılayabileceği kadın dinlenme merkezleri

Hizmetler ve Başlıklar	Somut, ölçülebilir vaat önerileri
	kurarak kadınların gündelik yaşamlarını kolaylaştırmak. 7. Kadınların, sosyal ve toplumsal hayata daha fazla katılabilmesi, kadınların ulaşım, spor, sanat, kültürel aktivitelerden ücretsiz veya indirimli yararlanabilmesi için KADIN KART uygulamasına geçmek. 8. Şiddete uğrayan mülteci kadınların belediyelerin sığınaklarından yararlanmalarını sağlamak.
Erkek şiddetine karşı her alanda etkili bir mücadele yürüteceğiz	1. Kadına yönelik şiddeti araştırarak şiddet haritası oluşturmak, her yıl buna uygun eylem planı geliştirmek. 2. Şiddete maruz kalan kadınlar için kadın merkezleri, kadın yaşam evleri ve dayanışma merkezlerinin sayısını artırmak. 3. Şiddet riski taşıyan kadınlar için acil ihtiyaçlarını karşılamak ve durumlarını değerlendirmek üzere “ilk adım istasyonlarını” çoğaltmak. 4. Belediyelerde çok dilli “Alo Şiddet” hatları açmaya devam etmek.
Çocuk haklarını hayata geçireceğiz	1. Anadilinde eğitim veren çocuk yuvaları, kreşler, atölyeler, kurslar, spor tesisleri, yüzme havuzları, yaz kampları ve eğitim merkezleri açmak. 2. Toplumsal cinsiyet eşitliğini esas alan eğitim materyalleri hazırlamak. 3. Çocuk haklarını tartışmak için çocuklara yönelik farkındalık eğitimleri ve seminerleri düzenlemek. 4. Belediyeler bünyesinde “Çocuklara yönelik cinsel istismarı ve şiddeti önleme birimi” kurmak. 5. Sokakta yaşayan, şiddet gören ya da çalışan çocuklar için özel barınma evleri kurmak. 6. Belediyeler bünyesinde Çocuk Meclisleri sayısını artırmak ve çocukları karar alma süreçlerine dâhil etmek. 7. Cezaevindeki ve suça yönlendirilmiş çocukların maruz kaldığı travmayı gidermek, ruh ve beden sağlığını iyileştirmek için çocuklara ve ailelerine hukuki ve psikolojik destek vermek. 8. Bütün çocukların ücretsiz yararlanabileceği çocuk sağlık merkezleri açmak ve sağlık taraması yapabilmek için gezici birimler kurmak. 9. Down sendromu, otizm, spektrum bozukluğu, dikkat eksikliği ve öğrenme güçlüğü yaşayan çocuklar için eğitim merkezleri kurmak. 10. 18 yaşına kadar tüm çocuklar için ulaşımı ve kültürel etkinliklere katılımı ücretsiz hale getirmek. 11. Çocukların okul sonrası, yaz-kış eğitim, sanat ve kültür faaliyetlerini sürdürebilecekleri mekânlar açmak ve ücretsiz sinema, tiyatro gibi faaliyetler düzenlemek. 12. İhtiyaç sahibi öğrencilere öğretim yılı başında kıyafet ve kırtasiye desteği sunmak. 13. Eğitim hakkı engellenen başta kız çocukları olmak üzere bütün çocukların eğitimlerini sürdürebilmeleri için ücretsiz yurt ve servis hizmeti sunmak. 14. Çocuklar için bilim, doğa ve kültür merkezleri ve kampları açmak ve yaygınlaştırmak. 15. Çocuk oyunlarını, hikâye ve masallarını derleyerek Masal Evleri kurmak. 16. Çocuk yaşta evlendirme ve kuma evliliklere karşı etkin mücadele kampanyaları yürütmek. 17. Sokakları, ulaşım araçlarını, parkları ve oyun alanlarını engelli çocuklar dâhil bütün çocuklar için güvenli hale getirmek ve

Hizmetler ve Başlıklar	Somut, ölçülebilir vaat önerileri
	yeniden tasarlamak. 18. Engelli çocukların da yararlanabileceği çocuk bahçeleri, oyun ve bilim atölyeleri, gezi programları, sanat etkinlikleri ve spor kursları gibi faaliyetler düzenlemek.
Gençlere daha çok olarak sunacağız	1. Belediyeler bünyesinde Gençlik Merkezleri ve Gençlik Kültür Merkezleri kurmak, üç ayda bir Gençlik Meclisleri ile toplantılar yapmak. 2. Genç kadınların zorla evlendirilmesinin önüne geçmek için çok yönlü farkındalık çalışmaları yürütmek. 3. Üniversite öğrencileri için üniversite yurtları, sosyal tesisler, spor okulları, ücretsiz aşevleri ve ücretsiz çamaşırhaneler kurmak. 4. Gençler için spor mekânlarını artırarak doğa sporları kampları kurmak. 5. Gençler arasında yaygın olan ve her geçen gün artan madde bağımlılığını önlemek için ailelere ve gençlere eğitimler vermek, bağımlı hale gelmiş gençler için psiko-sosyal destek merkezleri açmak. 6. Öğrencilere ekonomik açıdan yardımcı olmak için kentin tüm dinamikleri ile ortaklaşarak burs imkânları sunmak. 7. Başta gençler olmak üzere vatandaşlar için kent merkezlerinde ücretsiz ve özgür internet erişimi sağlamak. 8. Gençlere eğitim alanında destek sunacak siyaset forumları, etüt merkezleri, kütüphaneler ve bilim merkezleri açmak.
Emekli ve yaşlı bireylerin yanında olacağız	1. Emeklilerin belediyelere ait sağlık, spor, kültür ve sanat merkezlerinden ücretsiz yararlanmalarını sağlamak. 2. Belediyeler bünyesinde emekliler için okuma ve hobi odaları kurmak. 3. Yaşlı bireylerin kültürel ve toplumsal hafızalarının genç bireylere aktarımı için kuşak buluşmalarını sağlayan “Bilge Evleri” projesini yaygınlaştırmak. 4. Toplu ulaşım araçlarında ücretsiz seyahat etme uygulamasının yaş sınırını 65’ten 60’a düşürmek. 5. İhtiyacı karşılayacak kadar huzurevi açmak ve evde bakım hizmetlerini desteklemek. 6. Yaşlı bireylere yönelik gezi ve tur gibi organizasyonlar düzenlemek, sanat etkinliklerinden ücretsiz yararlanmalarını sağlamak.
Engelsiz yaşam çözümleri geliştireceğiz	1. Her kentte sorun ve ihtiyaçları belirlemek amacıyla engelli haritası çıkarmak. 2. Engellilerin kullanabilecekleri toplu taşıma araçlarını yaygınlaştırmak. 3. Engelli örgütleriyle birlikte, belediye personeline yönelik engelli hakları eğitimi vermek. 4. Belediyelerde Braille alfabesi ve işaret dili eğitimi almış personel istihdam etmek. 5. Engelliler ile mayın ve savaş mağdurlarının, belediyeye ait olan arazilerde bedelsiz olarak tarımsal üretim yapabilmeleri için toprak tahsis etmek. 6. Görme engellilere yönelik sesli kütüphane ve internet erişim odası açmak. 7. Engelli aileleri ve isteyen herkes için işaret dili kursları açmak. 8. Her yıl belediyelerde “Engelli Erişilebilirliğine Uyum Denetimi” yapmak, ilerleme gösteren belediyeleri belirlemek ve kamuoyuna “Engelliler için Yaşanabilir Kentler” listesi sunmak.
Mültecilere onurlu bir yaşam sunacağız	1. Belediyeye ait sağlık merkezlerinden kayıtlı-kayıtsız tüm mültecilerin hizmet almasını sağlamak. 2. Mülteci kamplarının düzenli olarak ilgili STÖ ve kadın kurumları tarafından denetlenmesini sağlamak.

Hizmetler ve Başlıklar	Somut, ölçülebilir vaat önerileri
Kent planlamasını demokratikleştireceğiz	1. Ekolojik yapılar, sokaklar, teknik altyapı-üstyapı ve yeşil alanlar yaratmak için Ekolojik Kent Yaşam Rehberleri oluşturmak. 2. Sokakların günün her saatinde başta kadınlar ve çocuklar için olmak üzere güvenli kullanılması için önlemler alacak 'çok işlevli sokak projeleri' yürütmek. 3. 'Kültür-Sanat Sokağı' uygulamasını artırmak. 4. Kentlerin kendine özgü mimari ve estetik kimliklerini öne çıkaracak, koruyacak ve görsel kirliliği ortadan kaldıracak çalışmalar yapmak amacıyla Kent Estetiği Kurulları oluşturmak. 5. Engelsiz kent, enerjisini üreten kent, kadın kenti, sakin kent, ekolojik kent gibi pilot belediyececilik uygulamalarını yapmak ve projeler üretmek.
Kentsel yıkımı durduracak, yerinde dönüşümü başlatacağız	1. Gecekondu bölgelerinde kentsel dönüşüm yapılmayacak bu bölgelerin sosyal dokusunu bozmadan konutları sağlıklı hale getirecek iyileştirmeler yapmak.
Herkes için konut hakkını savunacağız	1. Alım gücü düşük yurttaşlar için sosyal konut projeleri yapmak. 2. Kooperatif ve birlikler vasıtasıyla kâr amacı gütmeyen ucuz ve sağlıklı konut inşaatlarını teşvik etmek için mühendislik ve mimarlık proje desteği vermek.
Ekonomik ve ekolojik toplu ulaşımı yaygınlaştıracacağız	1. Kentlerde, raylı sistemlerin geliştirilmesi için gerekli tüm yatırımları önceliklendirmek. 2. Toplu taşıma ücretlerini düşürmek. 3. Bisiklet kullanımının yaygınlaştırılması için 'Bisiklet durakları' gibi pilot projeleri geliştirmek. 4. Belirli caddeleri, sokakları, kaldırımları, metroları ve demiryolu ağlarını, otobüs duraklarını ve aktarma merkezlerini; yaya öncelikli ve engelsiz mekânlar olarak yeniden tasarlamak. 5. Kent merkezlerinde trafiğin yoğun olduğu bölgelerin yakın çevresine iyi aydınlatılmış ve güvenli otoparklar yapmak.
Doğaya sahip çıkacağız	1. Kentlerin doğasına, tarihine, florasına, faunasına karşı işlenen suçların önüne geçmek için 'Kent Suçu' yönetmeliği hazırlamak. 2. Yerelde bulunan endemik türlerin ve bitki çeşitliliğinin korunması için botanik parklar yapmak.
Bütün canlıların haklarını savunacağız	1. Sokak hayvanlarına yönelik şiddetle mücadelede, hayvan hakları savunucusu kurumlarla işbirliği içerisinde olarak, her mahallede farkındalık eğitimleri vermek. 2. Belediyeler bünyesinde, hayvanlar için barınaklar, hayvan hastaneleri kurmak. 3. Merkezi parklarda çocuklarla hayvanların iç içe olacağı şekilde "hayvan dostu parklar" inşa etmek.
İklim dostu enerjiyi yaygınlaştıracacağız	1. Şehirlerin enerji haritalarının çıkarılmasını sağlamak. 2. Konutlarda güneş enerjili su ısıtma sistemleri gibi uygulamaların yaygınlaşmasını sağlamak. 3. Belediyeler bünyesinde enerji üretmeyi hedefleyen kooperatifleri sayıca artırmak. 4. Avrupa Yerel Yönetimler Birliği kapsamında Energy Cities üyesi olabilmek için İklim Değişikliği ve Sürdürülebilir Enerji Eylem Planı hazırlamak.

YEREL YÖNETİMLER İÇİN SİYASİ PARTİLERİN SEÇİM BEYANNAMELERİ NELER VAAT EDİYOR?

Hizmetler ve Başlıklar	Somut, ölçülebilir vaat önerileri
Orman ekosistemlerini koruyacak, geliştireceğiz	1. Tahrip edilen orman alanlarında ağaçlandırma çalışmaları yapmak. 2. Belediyelere ait fidan üretim tesislerini sayıca artırmak. 3. Şehir festivaline dönüşen ağaçlandırma şenlikleri düzenlemek. Her yıl “Dikili bir ağacın yoksa sen de yoksun” sloganıyla fidan dikim kampanyalarını yaygınlaştırmak. 4. İtfaiyeler bünyesinde acil müdahale birimleri, kırsalda ise içinde gerekli malzeme ve ekipmanların olduğu ‘Orman Evleri’ kurmak.
Herkesin suya erişim hakkı için çalışacağız	1. Her haneye 10 metreküp suyun ücretsiz dağıtımına yönelik düzenlemeleri hayata geçirmek. 2. Geçmişte var olan ve aynı zamanda bir sosyalleşme aracı olan köy ve mahalle çeşmelerini sayıca artırmak. 3. Yağmur sularının depolanması, tutulması ve artırılarak kullanılması için tesisler yapmak. 4. Evlere taşınan suyu daha kaliteli ve içilebilir hale getirmeye yönelik proje yapmak.
Tarım ve hayvancılığı geliştireceğiz	1. Tüm belediyelerde Tarım Müdürlükleri kurmak. 2. Tarımsal üretimlerin doğrudan tüketiciye ulaşabilmesi için internet yolu da dâhil olmak üzere pazar alanları kurmak. 3. Tarım arazilerini ıslah çalışmalarını yaparak, bu arazileri SİT alanı ilan etmek. 4. Yerel tohum ekiminin yaygınlaşması için yerli tohum evleri kurmak. 5. Hayvancılık yapan küçük işletmelerin, kooperatiflerin ve çiftçilerin aşılama gibi veterinerlik hizmetlerini ücretsiz sağlamak. 6. Tarla atığı, çürümüş meyve ve sebze ile evsel atıklardan hayvan yemi veya bitki gübresi elde edilmesi için çalışmalar yapmak. 7. Mevsimlik göçü engellemek, köylere geri dönüşü teşvik etmek ve köy-kır tarımsal üretimini geliştirmek hedefleriyle oluşturulan “Doğduğum Yerde Doymak İstiyorum” projesini uygulamak.
Sağlık hizmetlerini ücretsiz sunacağız	1. Koruyucu ve önleyici sağlık hizmetleri amacıyla ‘Halk Sağlığı Birimleri ve Halk Sağlığı Merkezleri’ni kurmak. 2. Tüm okullarda ve köylerde gezici ve ücretsiz ağız ve diş sağlığı taraması çalışmalarını yaygınlaştırmak. 3. Kız ve erkek çocukları ile aileler için ergen sağlığı eğitimini sağlamak. 4. Kadınların kolay erişebileceği ana-çocuk sağlığı merkezlerini sayıca artırmak ve anadilinde eğitimler düzenlemek. 5. Hastaların sağlık merkezi veya hastanelere taşınması için ücretsiz servis aracı hizmetini sunmak. 6. Şehir ve ilçe merkezleri dışında ikamet eden yurttaşlar için misafirhaneler açmak.
Sporda barış ve kardeşliği öne çıkaracağız	1. Toplumun tüm kesimlerinin sportif aktivitelerden ücretsiz yararlanabileceği kapalı spor salonları, statlar ile semt sahaları açmak. 2. Köylerde sportif etkinlikler için alanlar inşa etmek ve spor turnuvaları düzenlemek. 3. Parklar başta olmak üzere uygun bütün alanlara spor aletleri koymak ve yürüyüş yollarını sayıca artırmak.
Bütün inançlara saygılı olacağız	1. Cami, Cemevi, Kilise ve Sinagog gibi ibadet merkezlerinin ihtiyacı olan belediye hizmetlerini ücretsiz şekilde sunmak, yer tahsisi, restorasyon veya inşa desteği sağlamak. 2. Taziye evleri kurmak.
Belediye hizmetlerini	1. Belediyeler bünyesinde Dil Koruma ve Geliştirme Müdürlükleri kurarak Kürtçe, Süryanice, Ermenice, Arapça ve farklı dillerin

YEREL YÖNETİMLER İÇİN SİYASİ PARTİLERİN SEÇİM BEYANNAMELERİ NELER VAAT EDİYOR?

Hizmetler ve Başlıklar	Somut, ölçülebilir vaat önerileri
çok dilli yürüteceğiz	korunup geliştirilmesi için çalışmalar yürütmek. 2. Kaybolmaya yüz tutmuş yerel kültür ve dillerin korunması, canlandırılıp geliştirilmesi için eğitim çalışmaları düzenleyerek; kurs, gramer ve sözlük çalışmaları yürütmek. 3. Halk edebiyatının yazılı ve sözlü eserlerini araştırarak Kürtçe ve diğer anadillerinde yeniden derleyen çalışmalar yapmak. 4. Belediyelerin her türlü eylem ve işlemlerini çok dilli yapmaya devam etmek. 5. Kültür sanat alanında yapılan tüm atölyeler, festivaller, tiyatrolar vb. faaliyetlerde çok dilliliği esas alarak, yerel dillerin kullanımına öncelik vermek. 6. Çok dilli kreşler, çok dilli masal kitapları, çok dilli çocuk oyunları, anadiliyle yazılmış resimli sözlüklerin olduğu, kurslar ve kütüphaneler gibi kültürel projeleri hayata geçirmek.
Kültürel çeşitliliği zenginleştireceğiz	1. Mahallelerin kültürel etkinliklere daha rahat erişim sağlayabileceği semt kültür evlerini, kütüphaneleri, yazlık ve kışlık sinemaları halkın hizmetine açmak. 2. Köy ve beldelerde yaşayan yurttaşları kitapla buluşturmak amacıyla “mobil kütüphaneler” kurmak.
Afetlere hazırlıklı olacağız	1. Göç ve afet gibi olağanüstü durumlara karşı kriz koordinasyon merkezleri kurmak. 2. Yağış alanları ve yağış yoğunluklarının belirlenmesinde etkili olan erken uyarı birimleri kurmak. 3. Yağmursuyu kanalları olmayan yerlerde bu kanalların yapımına öncelik vermek.
Emek temelli istihdam politikaları izleyeceğiz	1. Ayrımsız bütün belediye çalışanları için ücretsiz kreş hizmeti vermek. 2. 21 Mart’ı bütün çalışanlar için, 8 Mart ve 25 Kasım’ı kadın çalışanlar için idari tatil olarak kabul etmek.
Yerel-evrensel ilişkisini geliştireceğiz	1. Yerel demokrasi deneyimlerinin aktarılmasına ve kazanımların ortaklaştırılmasına yönelik kurultaylar, çalıştaylar, konferanslar ve forumlar düzenlemek. 2. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’na ve diğer evrensel hukuk antlaşmalarına konulan şerhlerin kaldırılması için destek çalışmaları yürütmek.

EK-5: İYİ Parti Manifestosu, hizmetler, somut, ölçülebilir vaat önerileri

Hizmetler ve Başlıklar	Somut, ölçülebilir vaat önerileri
Ortak akıl	1. Alınacak kararlara halkın katılımını sağlamak için herkesi ilgilendiren konularda halkoyuna başvurmak.
Şeffaf, etkin, kaliteli, iyi hizmet	1. Açıklık ve şeffaflık için kamu kaynaklarının kullanımı ile ilgili gerçekleştirilecek harcama dökümlerini kamuoyu ile düzenli olarak paylaşmak.
Sanat ve estetik	1. Şehrin mimari ve estetik yapısını milli, tarihi ve kültürel değerler çerçevesinde ortak akılla belirlemek için Estetik Kurullar oluşturmak.
Bilim ve teknolojiyi esas alan belediyecilik	1. Kentlerin dünyada yarışabilmesi için Toplulukların Sürdürülebilir Kalkınması Kent Hizmetleri ve Yaşam Kalitesi Göstergeleri Standardı geliştirmek. 2. CBS Yardımıyla Teknolojik Altyapı Envanteri hazırlayıp yapısal eksiklikleri gidermek ve belediyelerin bütün birimleri arasında kullanmak. 3. Bilgi, Üretim, Paylaşım Sistemi (BÜRUPAS) hayata geçirilip kentte yaşayanlar arasında veri paylaşımı oluşturulmak. 4. Kamusal alanlarda, belediye binalarında, kent meydanlarında ve toplu taşıma araçlarında ücretsiz internet sağlamak. 5. Belediye ödemelerinin elektronik ortamda yapılması, hizmetlere tek noktada ulaşım sağlamak.
İnsan odaklı sosyal belediyecilik	1. Göçmenler nedeniyle ortaya çıkan ve güvenliği tehdit eden bölgesel yerleşimlere son vermek için Göç Koordinasyon Merkezi oluşturmak. 2. Kente gelen göçmenleri ve mültecileri kayıt altına alabilmek için kotalar oluşturmak. 3. Muhtaç ve kimsesiz yaşlılar için iyi yaşam evleri açmak. 4. Yaşlılara ücretsiz muayene, ücretsiz ilaç, gıda, yakacak, nakdi ve ayni yardımların sağlamak. 5. Belediyeler bünyesinde yaşlıların sınıflandırılıp "Geriatrı ve Hizmet Birimi"nin kurulması 6. Kadınların her alanda söz sahibi olabilmeleri için Kadın Eğitim ve Danışma Merkezlerini açmak. 7. Şiddete uğrayan kadınlar için Yeniden Umudla Yaşama Merhaba projesini yürütmek. 8. Kentlerde "Engelsiz Kentler ve Mekânlar" uygulamasını başlatıp engelliler için mekânlar oluşturmak. 9. Engelli vatandaşların temsiliyetinin sağlanması için Engelli Hizmetleri Başkanlığı oluşturmak. 10. Engelli vatandaşların toplu taşımadan ücretsiz yararlanmasını sağlamak üzere sistem geliştirmek. 11. Çocukların söz hakkına sahip olabilmesi için Belediye Çocuk Meclisi kurmak. 12. Çocukların Türk Dünyası ile buluşturulup kültür paylaşımında bulunabilmesi için İyi Sanat Evleri ve İyi Sanat Sokakları kurmak. 13. Korunmaya muhtaç çocuklar için Şefkat Çocuk Koruma Evleri kurmak. 14. Gençlerin Ar-Ge ve yazılım geliştirme yapabilmesi için Genç Duvar Ar-Ge Teknoloji Merkezleri kurmak. 15. İyi Genç Kart ile kültür, sanat, spor faaliyetleri ve internet erişimi ücretsiz sunmak. 16. Gençlerin sorunlarını ve çözümlerini paylaşabilmesi için Genç Çözüm Merkezleri oluşturmak.

Hizmetler ve Başlıklar	Somut, ölçülebilir vaat önerileri
	17. Dünyanın farklı yerlerindeki gençlerin bir araya gelmesi için Genç Köprü Kampları oluşturmak. 18. Sosyal yardıma muhtaç vatandaşlar için İyi Kart oluşturmak. 19. Yardımseverlerden gelen yardımların toplanıp dağıtılması için İyilik Evleri kurmak. 20. Her türlü sosyal faaliyetlerin programlanacağı, içinde atölyelerin bulunduğu sanat evleri ve sokakları kurmak. 21. Yetenekleri keşfetmek için her mahallede "Amatör Spor Güçlendirme Organizasyonu" kurmak. 22. Obezite, ruh sağlığı, ağız sağlığı, madde bağımlılığı gibi konularda, genel halk sağlığını korumaya yönelik Halk Sağlığı Eylem Projesi (HASEP) kurmak. 23. Hizmetlerin gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaşmasını sağlamak için zor koşullarda yaşayan insanların bilgilerinin Sosyal Doku Haritasının CBS veri tabanında toplamak.
Katılımcı belediyecilik	1. Belediye faaliyetlerinin bölge halkının görüşüne açılabilmesi için Yerel Dijital Oylama Ekranları ve Mobil Uygulamalar 'ı kurmak. 2. Kentteki inisiyatif sahiplerinin sosyal, çevresel ve mekânsal kararlarda söz sahibi olabilmeleri için "Komşuluk Birlikleri "kurmak. 3. Muhtarlar, karar mekanizmalarına dâhil etmek ve Belediyelerin bütçesinden ödenek vermek.
Ekonomik kalkınmada etkin belediyecilik	1. Bölgesel kalkınma stratejileri oluşturmak için parti genel merkezinde "Mahalli Yönetim Akademisi" kentlerde "Kentsel Kalkınma Strateji Merkezi" oluşturmak. 2. Kamusal ve Özel Sanayi Bölgeleri ile Küçük Sanayi Sitelerinin kuruluşları teşvik etmek. 3. İsrafi önlemek için yatırım envanteri oluşturmak. 4. Çiftçinin ürün verimliliğini artırması için laboratuvar desteği vermek. 5. Bölgenin ürün desenleri çıkarılarak, toprak niteliğine uygun ürün yetiştirilmesi için planlama ve organizasyon hizmeti vermek. 6. Yöresel Ürünler Küçük Sanayi Sitesi kurmak. 7. Esnafın ödüllendirilmesi için Esnaf Puantaj Sistemini (EPS) oluşturmak.
Ulaşımda akılcı belediyecilik	1. Akıllı Ulaşım Sistemi (AUS)" ile hızlı, ucuz ve iyi ulaşım sağlamak. Kentlerde raylı sistemler kurulacak, kesintisiz ulaşım bütünlüğüne erişmek. 2. Toplu taşımada elektrikli araç kullanımına geçmek. 3. Mobil bilet uygulamasına geçmek. 4. Öğrencilere okul gidiş-geliş saatlerinde ücretsiz ulaşım sağlamak. 5. Akıllı ulaşım ile sinyalizasyon, kavşak ve trafik akışı kontrol edilecek, park sorununa çözüm sağlamak. 6. Bisiklet ve yürüyüş yollarını kullanıma açmak.
Çevre dostu belediyecilik	1. Her türlü bitki ve hayvanın, içinde özgürce yaşayabileceği kent parkları ve ormanları geliştirmek. 2. Parklarda kuş evleri, köpek ve kedi barınakları kurmak. 3. İnsansız hava araçları ile kaçak yapıları tespit etmek. 4. EKO-Kent ve EKO-Köy ile sertifikalı ekolojik yeşil bina uygulaması başlatmak.

YEREL YÖNETİMLER İÇİN SİYASİ PARTİLERİN SEÇİM BEYANNAMELERİ NELER VAAT EDİYOR?

Hizmetler ve Başlıklar	Somut, ölçülebilir vaat önerileri
	5. Yağmur sularının toplanıp tarım ve kent içi sulama alanlarında kullanmak. 6. Atık su bedellerinin kalkması için önlem almak. 7. Enerjisini kendi üreten kentler için belediye binalarına güneş panelleri yerleştirmek. 8. Afet ile mücadele için Afet Risk Yönetimi Hazırlık ve Zarar Azaltma Birimi kurmak.

EK-6: Saadet Partisi Yerel Seçimler Bildirgesi, hizmetler, somut, ölçülebilir vaat önerileri

Hizmetler ve Başlıklar	Somut Yöntem Önerileri
Yönetim, personel ve bütçe	1. Kent konseylerini sayıca artırmak ve kararların belediye meclis gündeminde yer almasını sağlamak. 2. Belediye bünyesinde "Kentsel Sorunları İzleme Merkezi" kurmak. 3. Belediye bünyesinde yapılan her türlü faaliyeti hizmet cetveli niteliğinde vatandaş ile paylaşmak.
İmar ve altyapı	1. Şehirdeki imar faaliyetlerinin planlanmasında kentsel aktörlerden oluşan bir danışma kurulu kurmak. 2. Eski yapıları restore etmek ve kent hayatına tekrar kazandırmak.
Yerel kalkınma ve istihdam modelleri	1. Yöreye özgü üretim modeli geliştirmek ve bu kapsamda belirlenen bölgelerde "Orta Ölçekli Sanayi Bölgeleri" kurmak. 2. Meslek edindirme kurslarını sayıca artırmak.
Kırsal kalkınma	1. Tarımsal ve kırsal kalkınmanın güçlendirilmesi için altyapı, eğitim hizmetleri sunmak. 2. Kırsal kalkınmanın desteklenmesi için "Yeni Nesil Kooperatifler" kurulmasını sağlamak.
Ekolojik kent modeli	1. Tüm parkları spor ve yürüyüş alanları ile yeniden planlamak. 2. Hobi bahçeleri yapmak. 3. Doğal yaşam projesi ile kent ormanı sayılarını artırmak.
Planlı kent, güvenli ulaşım ve hak eksenli kentsel dönüşüm	1. Her ailenin konut sahibi olabilmesi için "Konut Edinme Sistemini" hayata geçirmek. 2. Metro ve raylı sistem sayısını artırmak. 3. Kentsel dönüşüm için yapıların kapasite ve kaynak analizleri yapmak, bu yapılar için çözümleme/envanter çalışması yapmak.
Sosyal, kültürel ve hizmet belediyeciliği	1. Semt kütüphaneleri ve kültür merkezlerini sayıca artırmak. 2. Uyuşturucu ile mücadele, okulların temizlik ve güvenlik hizmetlerini sağlayabilmek için "Belediye-Aile-Okul İşbirliği"ni geliştirmek. 3. Kentlerde "Engelsiz Kent" Projesini uygulamak. 4. "Kendine İnanan ve Güvenen Gençlik Projesini" uygulamak ve Gençlik Meclislerini sayıca artırmak. 5. Yaşam koçları ve gençleri buluşturma projelerini uygulamak.
Sağlık, spor ve turizm	1. Termal kentler projesi ile "Termal Tedavi Merkezleri" kurmak. 2. "Kadim Şehir Bölgeleri" belirlenerek, tarihi mirasa sahip kentlerin envanterini yapmak.

EK-7: VATAN Partisi Yerel Seçimler Bildirgesi, hizmetler, somut, ölçülebilir vaat önerileri

Hizmetler ve Başlıklar	Somut, ölçülebilir vaat önerileri
Demokratik kent: halk meclisleriyle yönetim	1. Yerel Yönetim Yasasını değiştirmek. Belde belediyelerini ve köy muhtarlıklarını yeniden kurmak. 2. Her mahallede Halk Meclisi kurmak.
Üretken kent: üretici baş tacı	1. Toplu taşımacılık, yeraltı ve yerüstü raylı ulaşım projeleri hayata geçirmek. 2. Ulaşım ve ısınma gibi kamu hizmetlerin ucuzlatmak ve zamanla ücretsiz hale getirmek. 3. Hazine arazilerini kentte üretkenliğin ve refahın hizmetine açmak. 4. Tarım arazilerine imar izni vermemek.
Özgür kent: söz halkın	1. Kentlerde ve birçok semtte Özgürlük Meydanları oluşturmak, Özgürlük kürsüleri kurmak. 2. Köy ve Mahalle Meclislerine, demokratik kitle örgütlerine, sendikalara, meslek kuruluşlarına, kadın ve gençlik örgütlerine, toplum girişimlerine radyo, gazete, dergi ve televizyonla yayın olanakları sağlamak. 3. Mahallelerde ve alanlarda yurttaşlarımızın görüş, öneri ve eleştirilerini özgürce açıklamaları için Duvar Gazetesi yayın olanakları sağlamak.
Çağdaş kent: önce aydınlanma	1. Halk Belediyesinin her mahallesine mutlaka park, bahçe, çocuk bahçesi, spor salonları ve alanları, kültür merkezleri, tiyatro, düşün ve toplantı salonları yapmak. 2. Halkevlerinin bütün yönetim ve çalışma kurullarının üyelerinin en az yarısını kadınlardan oluşturmak. 3. Kahvelerde kitaplıklar kurmak.
Doğal kent: önce yeşil, önce mavi	1. Deprem tehlikesi yüksek olan fay hatları üzerinde yeşil alanlar oluşturmak.
Kadıncıl kent: kadınlar önde	1. Mahallelerde Belediye Sağlık Ocakları kurmak.
Çocukların ve gençliğin kenti	1. Halk Belediyesinin her mahallesine park, bahçe, çocuk bahçesi, spor salonları ve alanları yapmak.

EK-8: CHP-HDP seçim bildirgelerinde ortaklaşan vaatler

No	CHP-HDP Ortaklaşan Vaatler
1	Kent Meclisleri, Kent Forumları, Mahalle Meclisleri, Köy Meclisleri, Kadın Meclisleri, Gençlik Meclislerini yaygınlaştırmak.
2	Belediye meclis toplantılarını internetten canlı yayınlamak ve ihaleler, bütçe uygulama sonuçlarını vatandaşların sürekli erişimine açık tutmak.
3	Kentin geleceğini etkileyecek önemli projelerin, plan değişikliklerinin meslek odalarının, sivil toplum örgütlerinin ve yöre halkının onayından geçmesini sağlamak.
4	Belediyelerin gelir-gider kalemlerini belediye binaları ve kentin çeşitli yerlerinde panolara asmak ve duyurmak.
5	Doğal ve organik tarımsal ürün, sebze ve meyvelerin kent içi pazarlara aracısız ulaşmasını sağlamak.
6	Meslek edinme kursları ile el sanatları, pazarlama, kooperatifçilik gibi konularda yaygın eğitimler vermek ve bu kurslarda kadınlara ve dezavantajlı gruplara öncelik tanımak.
7	Belediyelerin yerel üreticilerden ve kooperatiflerden gıda ürünleri almasını sağlamak.
8	Kentsel tarım uygulamalarını yaygınlaştırmak için kent bostanları, üretici pazarlarını ve organik ürün pazarlarını sayıca artırmak.
9	Organik gübre üretimi ve kullanımını artırmak.
10	Yurttaşlara, gıda güvenliği ve bilinçli gıda tüketimine yönelik eğitimler vermek.
11	Kadınların hem çalışma yaşamına hem de kamusal yaşama özgürce katılabilmeleri için, her mahalleye ulaşılabilir kreşler açmak.
12	Özellikle kadınların ürünlerini rahatlıkla satabilmelerini sağlayacak ortak alanlar, pazarlar oluşturmak.
13	Belediyeler tarafından tüm kentlerde, kadınlara özel sağlık kuruluşları, kültür merkezleri, sığınma ve dayanışma evleri kurmak.
14	Mesleki eğitim kurslarıyla kadınların farklı mesleki alanlarda istihdam edilmelerini sağlamak ve kursları sayıca artırmak.
15	Belediyelerde, Çocuk Konseyleri veya Çocuk Meclisleri kuruluşlarını sayıca arttırmak.
16	Çocuklara bilim ve teknolojiyi sevdirmek; tarihsel ve kültürel değerlerimize aidiyeti güçlendirmek için ücretsiz sinema, tiyatro gibi faaliyetler düzenlemek.
17	Engelli çocukların da yararlanabileceği çocuk bahçeleri, oyun ve bilim atölyeleri, gezi programları, sanat etkinlikleri ve spor kursları gibi faaliyetler düzenlemek.
18	Sokakları, ulaşım araçlarını, parkları ve oyun alanlarını engelli çocuklar dâhil bütün çocuklar için güvenli hale getirmek ve yeniden tasarlamak.
19	Belediyeler bünyesinde Gençlik Merkezleri ve Gençlik Kültür Merkezleri açmak
20	Üniversite öğrencileri için üniversite yurtları, sosyal tesisler, spor okulları, ücretsiz aşevleri ve ücretsiz çamaşırhaneler kurmak.
21	Gençler arasında yaygın olan ve her geçen gün artan madde bağımlılığını önlemek için ailelere ve gençlere eğitimler verme ve bağımlı hale gelmiş gençler için psiko-sosyal destek merkezleri açmak
22	Başta gençler olmak üzere vatandaşlar için kent merkezlerinde, kamusal alanlarda ücretsiz ve özgür internet erişimi sağlamak.
23	Tüm kentlerde gündüz yaşlı bakımevleri açmak, yaygınlaştırmak.
24	Belediyelerin bünyesinde yaşlılara yönelik kurslar açmak.
25	Yaşlı bireylere yönelik gezi ve tur gibi organizasyonlar düzenlemek, yaşlıların sanat etkinliklerinden ücretsiz yararlanmalarını sağlamak.

YEREL YÖNETİMLER İÇİN SİYASİ PARTİLERİN SEÇİM BEYANNAMELERİ NELER VAAT EDİYOR?

26	Engellilerin kullanabilecekleri toplu taşıma araçlarını, yaygınlaştırmak.
27	Kentlerde, raylı sistemlerin geliştirilmesi için gerekli tüm yatırımları önceliklendirmek.
28	Toplu taşıma ücretlerini düşürmek.
29	Belirli caddeleri, sokakları, kaldırımları, metroları ve demiryolu ağlarını, otobüs duraklarını ve aktarma merkezlerini; yaya öncelikli ve engelsiz mekânlar olarak yeniden tasarlamak.
30	Kent içinde güvenli ve sürekliliği olan bisiklet yolları yapmak. Karayollarına bisiklet kullanımına uygun hale getirmek ve bisiklet park noktalarını yaygınlaştırmak.
31	Sokak hayvanlarına yönelik şiddetle mücadelede, hayvan hakları savunucusu kurumlarla işbirliği içerisinde olmak, her mahallede farkındalık eğitimleri vermek.
32	Belediyeler bünyesinde, hayvanlar için barınaklar, hayvan hastaneleri kurmak.
33	Tarım ürünlerinin internetten satışını desteklemek için sistem geliştirmek.